

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . . 2.40 „

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40.— franci
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA

și
ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi N-rul 1/a
INSERTIUNILE
se primesc la admini-
strație.
Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrise nu se in-
napoiază.

ROMÂNUL

In preajma marilor reforme.

De Dr. I. Răducanu, docent universitar.

III.

Problema exproprierei.

Reformele propuse de actualul guvern liberal întru consolidarea vieții noastre politice și sociale sunt pe cale de realizare.

De curând, în parlamentul țării, s'a cetit propunerea de revizuire a pactului nostru fundamental, și aceasta dovedește că cei cari și-au luat angajamentul a înfăptui reformele, sunt hotărâți să meargă până la capăt. Prin modificarea constituției se urmărește mai ales împământinirea cât mai îndestulătoare a țărânilor, și o mai largă și dreaptă împărțire a păturilor sociale de jos la viața politică. Aceste reforme sunt într'adevăr mari reforme sociale. Ele merită să fie discutate și cunoscute în cercuri cât mai largi. Reformele în preajma cărora suntem, studiate temeinic și înfăptuite cu un larg spirit de dreptate, sunt menite să schimbe fundamental și fața vieții de stat în România. Ele sunt chemate să aducă o nouă nădejde în viitorul neamului românesc. Aci ținem să facem câteva considerațiuni asupra exproprierei, privită ca un mijloc al unei împroprietării pe o scară mai întinsă a muncitorilor agricoli. Fără îndoială că acei cari propun exproprierea unei părți din marea proprietate rurală, și în special din latifundii, își dau seama că această măsură radicală este absolut necesară, posibilă și potrivită față de însemnătatea chestiunii țăr-

rănești. Ei trec peste considerațiuni de ordin doctrinar unilateral, ei trec chiar peste interesele lor de clasă, ca să-și îndeplinească o datorie socială.

Dela început, socot că e bine să spulberăm, un neadevăr, care sub înfățișarea unei dogme, este în repetate rânduri debitat de cei protivnici reformelor aci discutate. Această dogmă care găsește apărători în cercurile restrânse ale reacționarilor și latifundiarilor, prezintă dreptul de proprietate individuală, ca un drept absolut și de obârșie aproape divină: Niciodată dreptul de proprietate individuală, nu a fost socotit ca un drept absolut, și dovada cea mai strălucită de temeinicia acestei afirmațiuni, este însăși evoluarea cuprinsului ce se dă în diferite timpuri dreptului de proprietate. Dacă punem chestiunea pe tărâm pur științific, răspundem că știința economică a privit neîncetat dreptul de proprietate ca o funcție socială. Utilitatea sa socială a fixat dimensiunea și cuprinsul dreptului de proprietate. Nu numai reprezentanții consacrații ai științei sociale moderne, ci și cugeătorii luminați din vremuri mai depărtate au recunoscut acest mare adevăr. Astfel ca să dăm numai o pildă, în evul mediu *Thomas de Aquino* exprimă foarte nemerit, că cei cari dețin o proprietate au numai atunci dreptul la ea, când acest drept este exercitat, nu spre folosul lor individual, ci spre folosul comun (*non debet homo habere res exteriores et proprias, sed ut communes.*)

Iar cât despre problema exproprierei în știința economică modernă, vom spune că ea este definitiv admisă. Nu vom cita decât 2 nume cari au valoare mai mare decât păre-

rile interesate ale obscurilor avocați transformăți în oameni politici și puși în solda unor meschine interese de clase, două nume cari reprezintă autoritatea desăvârșită a științei economice germane: *Ad. Wagner* și *Ad. Buchenberger*. Primul, profesor la universitatea din Berlin, al doilea, fost ministru în marele ducat de Baden; amândoi susțin cu tărie dreptul de amestec al statului de a recurge chiar la expropriere când necesitatea națională o cere, când forma sub care se prezintă proprietatea individuală, contrastează în chip acut cu marile interese sociale. Și dacă trecem din domeniul științei, în acel al practicei, am putea să amintim multe cazuri din legislația apuseană, cari îngrădesc dreptul de proprietate individuală în folosul comunității, mai ales când e vorba de cel mai însemnat drept, acel al proprietății rurale. Cei cari nu se împacă în mod sincer cu ideea exproprierei în politica socială, dacă nu vor să studieze reforma propusă de *Lloyd George* găesc prilejul să cerceteze cum este înfăptuită exproprierea în legislația de colonizare internă din Prusia, cum se propune exproprierea în Italia de sud — tot pentru înlăturarea latifundiilor — și cât este de îngrădit prin legi speciale dreptul de proprietate în viața agrară din Danemarca sau Serbia bunăoară, atunci când acest drept, ia dimensiuni anti-sociale.

Prin urmare nu ne vom opri, nu ne vom osteni înzadar, să deschidem ochii, acelor cari nu vor să vadă lumina cea adevărată. Ne rămâne însă, să răspundem, pe scurt, la următoarele întrebări: este exproprierea necesară, este ea utilă și posibilă în condițiunile

Edmond Haraucourt.

Martorul.

Trad. de Adrian Corbul.

Zici că sunt un laș? Nu, domnule, nu sunt un laș! Imi place să fiu lăsat în pace, asta e tot ce vreau. Am destulă experiență ca să știu că cel mai bun lucru pentru a trăi liniștit, e să treci neabăgat în seamă. Când nu te ocupi de lume, nu se ocupă nici ea de tine — și când te amesteci în treburile altuia nu te alegi decât cu boclucuri, și eu n'am nevoie de boclucuri. Sunt un bun tată de familie ce-și vede cinstit de negoț, și pot să spun că nu dătoresc nimănui nici un ban, nu, domnule, nici un ban de cinci. Imi cresc copiii, îi hrănesc pe ei și pe mama lor fără a fi dat vre-odată cuiva prilejul de a spune ceva pe socoteala mea! Și ai fi vrut ca acum, la vrâsta mea, să-mi vâr nasul într'o afacere primejdioasă, într'o afacere de curtea cu juri, da, domnule, de curtea cu juri, cu riscul de a-mi vedea numele tipărit în gazete? Ce s'ar spune despre mine în mahala dacă aș fi chemat la tribunal? Când e cineva negustor, domnule, e bine să nu fie chemat la judecată nici măcar ca martor. Și eu vreau să las copiilor mei un nume cinstit care să nu fi fost niciodată tipărit în gazeta ori chemat la curtea cu juri.

Și apoi, îi cunoșteam eu pe domnii aceia? Știam eu măcar care dintre ei avea dreptate ori

nu? Nici d-ta nu o ști mai bine decât mine; dar îți pare rău că n'am luat partea unuia împotriva celuilalt în treburile pe cari le-au avut între dânșii. Nu, domnule, nici odată! Că doar nu-s un câne să mă vâr așa din senin într'un joc de popice; îți spun după cum gândesc... Un laș, eu? În locul meu ai fi făcut ca mine și nimic mai mult, cel puțin așa imi place să cred.

Iacă! Mă urc în vagon. Bine: dacă mi-am plătit locul, ce cer în schimb? Să fiu dus acolo unde avem treabă. Restul nu mă privește. La celălalt capăt al compartimentului șade un domn. Treaba lui! Merge unde vrea, este ce o fi, asta nu mă privește, și dacă nu se apucă de fumat n'am nimic de zis. Căci nu-mi displace să trag o pipă bună de tutun, dar fumul celorlalte nu-l pot suferi. De altfel, nu e vorba de asta. Domnul acela are un aer convenabil și nu mă ocup de el. În clipa când să se pună trenul în mișcare, un alt călător deschide portiera, intră, se așează — toate astea le face repede. E grăbit, era cât pe aci să piardă trenul, sau cel puțin așa poți să presupui: lucrul ăsta se întâmplă celor mai mulți, adevărat aceluia cari nu-și iau măsurile din vreme și cari pleacă ca niște ușurateci ce sunt. Dar ce mă privește pe mine, dacă un tovarăș de călătorie pe care nu l-am văzut niciodată și pe care e probabil că nu-l voi mai vedea, își socotește rău vremea cu riscul de a perde trenul? Imi zic numai uitându-mă la părul și mustățile lui cărunte: „Iată un individ pe care experiența vieții nu l-a învățat încă îndeajuns că fiecare

lucru are loc la vremea lui". Poartă ochelari albaștri; treaba lui! Mica lumină tremurătoare a vagonului, cu fixitatea ei, mi-e foarte neplăcută și nu pot lua în nume de rău ca și ceilalți să se ferească de ea purtând ochelari albaștri. Doar mi-s însărcinat să supraveghez obiceiurile altora. Așa că, nu mă mai ocup de nimic, fiecare cu treaba lui, și atât!

Iată-ne plecați; cei doi vecini ai mei adorm și, încet încet fac și eu ca ei. Când zic că adorm, exagerez o leacă; așa sunt eu făcut: nu pot dormi în tren. Somnolez, da, somnolez: aud tot și nu-mi scapă nici un nume când conducătorul strigă stațiunile. Nu sunt ca idiotii aceia cari lasă să le treacă gările și cari se pomenesc în niște localități unde n'au ce căuta și unde așteaptă tremurând de frig un alt tren care să-i ducă acolo unde ar fi trebuit să se dea jos. Dar ce? Asta e o calitate pe care o am, o calitate comodă, utilă, practică și doar n'ai vrea să preținzi d-ta ca aceste avantagii ale mele să le folosesc pentru a-mi crea necazuri!... Așa dar, aud tot, și abea o porniserăm de vre-un ceas când domnul cu mustața sură făcu o mișcare ușoară, pe care mai întâi am auzit-o și apoi am văzut-o. Căci văd orice; nu trec nici zece minute fără ca să-mi ridic pleoapele pentru a-mi da seama de ce se petrece în jurul meu. Oh! nu de curiozitate, te rog să crezi, căci nu mă privește ce fac ceilalți; dar oricum, când călătorești cu niște oameni pe cari nu-i cunoști nu e rău să te păzești. Dar încă odată, nu vreau ca prudența

reale ale vieții noastre economice și sociale? Iată părerea noastră exprimată fără șovăială. Repartiția proprietății rurale, în deosebi, într'un stat agricol cum este România, hotărăște întreaga structură a vieții sociale.

Actuala repartiție a proprietății rurale în România pune stavilă oricărui progres real. Pe când o infimă minoritate, câteva mii de proprietari dețin mai mult de jumătate din întinderea cultivabilă, (peste 100 de hectare), cealaltă parte a națiunii este îngrămădită pe restul pământului arabil, și pusă astfel într'o situație de adevărată subjugare economică și politică. Această repartiție, aduce cu sine, mai ales că proprietatea mijlocie este foarte slab reprezentată, aproape neexistentă, nu numai mizerie economică, dar și o ură latentă și adâncă în privirea celor cari deținând imensele terenuri au puțină să exploateze fără îngrădire, brațele muncitorilor agricoli.

În sufletul plugarului, lipsit de pământ și suferind de foamete cronică, fermentează veșnic simțul de revoltă al desnădejdei și orice îmbold spre o muncă ordonată și către țeluri mai înalte, e stins cu desăvârșire.

În starea psihologică și materială în care se găsește populația rurală din România, o reforma radicală cum este exproprierea se înfățișează ca absolut necesară. Într'o scriere a sa, Leon Tolstoi, arăta că între țărănimea românească și cea rusească, nu există nici o deosebire. Numai, pe vremea în care el scria, una singură de ordin formal: pe când în imperiul țarului nu era constituție, în regatul dunărean exista una, necunoscută și neînțeleasă de poporație. Și tot un rus Carl Ballod, făcând o comparație statistică, demonstra până la evidență că în Rusia și România, prin exportul lor forțat de cereale, datorit mării proprietăți și latifundiilor, cari fac cultură ra pace — se secătuește, se exportă de fapt fertilitatea pământului și se țin într'o foamete cronică, masa proletarilor agricoli.

Cu toate acestea ținem să spunem, că Rusia, după revoluția din 1905, a făcut mult mai mult pentru clasa țărănească, decât multe alte state. Aproape de două ori, întinderea

cultivabilă a României, a devenit proprietate individuală țărănească...

Când peste Dunăre avem țări, cum este Serbia, cu o repartiție a proprietății rurale așa de democratică, încât numai 3 proprietari au întinderi mai mari de 300 hectare, când în Bulgaria, proprietatea mijlocie și mică este atot puternică iar marii proprietari sunt excepții, și când la miez de noapte avem țărani români, mai bine înstăriți, peste hotare, ne dăm seamă că existența bine-cuvântatelor noastre latifundii, face cu neputință, nu numai consolidarea internă, ci și privigherea neadormită a idealurilor noastre cele mai scumpe. Și dacă, cu toate acestea înțelepții se rostesc în privirea dării de pământ la săteni, adică împotriva expropriării, fiindcă una fără alta nu se poate, nu știi ce să mai spui, rămâi înmărmurit, și se strânge inima de durere, preferi să taci, să tănuiești reflecțiunea ta, că acei cari sunt astăzi în privirea reformelor sociale, sunt de sigur urmașii celor potrivnici marilor opere naționale, din veacul trecut.

Strămoșii lor apropiați, au uneltit, să zădărnicească actul unirei, și tot ei au fost acei, cari s'au pus de-a curmezișul cererilor îndreptățite și din vremea regulamentului organic, și din anul 1848, și atunci când cu prilejul unirei, aleșii țărănimei au pus din nou chestiunea țărănească pe tapet.

Astăzi trăim vremuri istorice. Actualul guvern liberal, în al cărui program de reforme, se oglindesc adevăratele nevoi, și conștiința socială luminată, și-a luat o mare răspundere. Exproprierea din cele arătate mai sus, nu este numai necesară, dar și utilă, pentru că ea va avea ca rezultat transformarea proprietăților rurale prea mari, în proprietăți mijlocii și mici țărănești. Țăranul de mâne, își va lucra ogorul său, cu aceleași brațe și cu aceleași unelte de muncă ale sale, cu cari astăzi lucrează într'o dependență de rob, pe pământurile arendașilor. Va lucra însă nu cu ură în privirea exploatorului, ci cu iubire de pământul său, și noțiunea de țară nu va mai fi absentă ca astăzi, ci va fi concretizată prin bucata de ogor pe care o va stăpâni. Dar cel cari luptă cu îndărătnicie împotriva expro-

prierii, spun că ea nu este numai ne necesară și inutilă, ci și imposibilă. Pentru ce? Ei întotdeauna recurg la argumente meschine. Imposibilă, spun adversarii, fiindcă operația financiară necesară la înfăptuirea expropriării nu se va putea face cu resursele statului român. Fără să cădem într'un sentimentalism exagerat, am putea răspunde acestor argumentări cu frumoasele cuvinte ale preotului Neagu, — cel mai vajnic apărător al țărănimei în comisia proprietății dela 1848 din Muntenia. El se adresa marilor proprietari înspăimântați că țărani vor să le ia pământurile iără nici o despăgubire astfel:*)

„...D-lor proprietari, ce vă e frică așa de tare că nu vom avea bani să plătim aceste pogoane? Duhovnicește vă întreb? Adus-ați bani cu corăbiile, cu trăsurile, sau cu orice alt mijloc de peste graniță? Au nu prin brațele noastre, lucrând pământul, și prin rodul ieșit dintr'insul au venit bani în țară? Așa din brațele noastre iese un isvor de aur și de argint. Cum îndrăzniți a zice că nu are statul bani în visterie ca să plătească atâta pământ.

De ce nu gândiți că noi suntem statul, și noi suntem și visteria?”

Mai ales acum când situațiunea financiară a statului român e destul de consolidată, însăși o operație financiară de mărimea acesteia, necesită de cumpărarea imediată a unei părți din marea proprietate și revânzarea treptată către plugari, nu este o imposibilitate și nu poate fi o cauză hotăritoare ca să zădărnicească marea reformă.

Dar chestiunea țărănească, nu are o singură latură „cea economică”, spre a fi deplin rezolvată printr'o singură măsură: pământ îndestulător plugarilor destoinici de a-l lucra și a-l stăpâni. Chestiunea țărănească are și alte aspecte tot atât de importante, cum este cel politic, cultural și național, care urmează să fie examinate de aproape spre a se da o bază cât mai desăvârșită mănunchiului de reforme sociale.

*) Vezi Sedința Comisiunii Proprietății dela 17 August 1848.

aceasta să-mi pricinuiască neplăceri ori primejdii, când ea trebuie să-mi servească numai spre a le înlătura. Nu e logic asta? Vezi bine că nu ai ce să-mi răspunzi...

Domnul cu mustața căruntă se da încetșor într'o parte. În sfârșit se ridică și trase perdeaua lămpii.

Ce ai fi făcut dta în locul meu? Ai fi angajat o discuție? — „Domnule, îmi place lumina! — Pe mine mă stânjenește, domnule! — Și mie, domnule, îmi lipsește!” Nu-mi plac certurile. Nu mă gâlcevesc niciodată cu nimeni, și mai puțin încă cu niște oameni pe cari nu-i cunosc; aș risca să am de aface cu niște oameni primejdioși cari se infuria și amenință. Asta nu-mi convine, și de altfel, nu vedeam nici o piedecă în faptul că lampa era acoperită, deoarece, după cum îți spusese, lumina mă incomodează și mă supără la ochi.

De altminteri, domnul cu mustața căruntă se așeză iar foarte discret, cu atât mai discret cu cât se îndepărta de mine pentru a se apropia de celălalt călător. Și lucrul ăsta nu-mi displăcea. Nu doresc niciodată să fiu, vagon, prea aproape de indivizi suspecti.

Acela începea într'adevăr să-mi pară suspect. Nu mai somnolam de fel, ci-l supraveghiam, având grija să nu-mi ridic pleoapa decât foarte puțin și fără să mă mișc, ca să nu-i dau de bănuț.

Nici el nu se mișca decât așa de încet... Se prefăcea că rămâne imobil dar, în realitate, numai mâinile și le mișca, ținându-le amândouă în

buzunarele paltonului, ceea ce-i dădea o poziție foarte incomodă; fără îndoială însă că avea motivele lui ca să facă astfel, ceea ce pe mine nu mă privea întru nimic.

Cu toate astea nu eram așa de sigur de aceasta, căci, tot scormonind prin buzunare, el îmi arunca din timp în timp o privire oblică dar repede, care se încrucișa cu a mea dându-mi ca un fior electric. Nu m'am bătut niciodată în duel, dar îmi închipuiesc că adversarii trebuie să încerce o senzație ca aceasta când săbiile lor se ating pentru a întâia oară. Îmi zisei că necunoscutul putea să-mi simtă și el privirea la rândul său și nu doream de fel să-mi ceară socoteala de o supraveghere la care nu am nici un drept, nici un titlu. Eu nu fac parte din poliție, și Compania nu mă plătește pentru a-i supraveghia pe voiajori! Inchisei iar ochiul și nu-l deschisei decât peste un moment ca să mă asigur că nu mă amenința nici o primejdie.

Mișcarea celor două mâni vârte în buzunare devenea mai înfrigurată, și eram tare curios să văd ce avea să iasă și de aci? Căci ori cât de puțin m'aș sinchisi de afacerile altuia nu se putea să nu mă neliniștesc de mișcările bizare ale unui tovarăș de drum, care lucra în umbră pregătind cine știe ce lucru necurat.

Aș fi fost un tâmpit, într'adevăr, dacă n'aș fi înțeles că era vorba de un lucru necurat... Deodată, cele două mâni ieșiră din buzunare ținând o rufă albă, o batistă chitită, sau așa ceva, asta nu mă privește. Dar văzui strălucind și o sticlută. Apoi străinul se ridică în sus și

deja se apleca deasupra celui alt călător, alipindu-i batista de gură.

Atunci simții o adevărată mulțumire constând că nu eu eram în cauză, cu toate că necunoscutul întorcea în fiecare clipă ochii de partea mea, împărțindu-și atenția între mine și acela pe care l'aș putea numi victima sa. Simțeam un miros destul de tare de farmacie, îmi pare că era eter, dar nu sunt sigur și apoi nu era treaba mea.

De altfel, închisesem ochiul la loc și ca să dovedesc și mai bine complectă mea nepăsare aș fi sfiorât, dacă nu mi-ar fi fost teamă de a atrage atenția.

Cu toate acestea din când în când tot ridicam pleoapa ca să supraveghez distanțele și să mă asigur că tot nu mă amenința vre-o primejdie personală.

În clipa aceea călătorul scoase portofelul din buzunarul celui alt voiajor, scoase dintr'insul o hârtie pe care părea că o cunoaște, căci o cercetă repede; puse apoi portofelul la loc, încheiă haina victimei — în vremea asta eu iar închisei ochiul. Nu voiam ca omul acela puțin scrupulos să-și dea seamă că-l văzusem făcând ce a făcut. Pune-te și dta în locul meu! Așa că, multă vreme rămăsei cu ochii închiși.

Dacă ți-aș spune că nu mi-a bătut inima mai târșor, aș minți; căci, în fond, nu poți asista cu o indiferență perfectă la un asasinat; din prudența individului acela m'ar fi ucis și ne mine la cel mai ușor gest al meu. Și voinicul se ferea grozav. Nu mă mai lăsa din ochil! Sim-

Un lucru de îndreptat.

De Junior.

Dacă treci pe la vre-o judecătorie de ocol din părțile românești, într-o zi, când nu te răpesc cu totul gândurile vieții tale și-ți rămâne ochiul limpede și pentru nevoile altora — vezi o icoană, pe lângă care te miri, cum ai putut trece de altă dată fără să-ți se stringă inima și fără să te gândești câtă durere au să sufere mii fiindcă altora li-e greu să facă un mic bine.

Coridorul e plin de lume. De țărani români. Stau câte trei-patru, povestind încet, abia șoptind de teama portărelului, care la orice zgomot iasă turbat, înjură, amenință, dă ghionturi. Dar poate tot așa încet, abătută ar vorbi și fără înjurături, doar pe fața tuturor stă pecetea gândului greu, a griji și a năcazului.

Mă apropii de un grup, în care zăresc un om cunoscut.

— Ce vânturi bade Niculae?

— Rele domnule. Iacă ne-a adus amaru pe aici. Vai de noi!

— Da ce-i pricina?

— Nimica toată. Am avut niște vorbe slabe cu omu ăsta, cu vecinul Filu. Ca oamenii fără cap. Și iată-ne în năcaz.

„Vecin Filu”, stătea alături cu aceeași privire tristă, îngrijorată și aproba din cap pe omul meu.

— Apoi, măi oameni de omenie, de ce nu vă împăcați voi?, de ce vă mâncați vremea pe aici?

— Doar ne-am împăca domnule, cum să nu ne împăcăm. Da ce facem cu cheltuielile? Cine plătește advocații? Asta s'o aleagă legea... Că o ducem greu și nu avem nici cu ce ne hrăni copiii...

Colo pe un colț de laviță o nevastă tânără, cu un copil la sân. Nu știi, doarme sau e trează? Stă așa nemiscată, cu ochii de jumătate închiși, pe fața palidă o mare oboșală.

Găsesc, că a plecat de cu noapte, ca să nu întârzie. Bărbatul ei de un an în America. De vre-o două luni nu are știre și ajutor dela el — cine știe, poate s'o fi prăpădit în fabrică. Acasă camera goală, coșul gol, rata din bancă neplătită. Doi copii n'are cu ce-i nutri, pe ăsta din brațe îl lăptăză peste vreme, să scape de o gură... I-au ieșit vorbe prin sat, ca tuturor nevestelor cu bărbați în America. Azi la o clacă, mâne la joc una a spus o minciună, alta altă minciună. A învățat-o cineva să-și tocmească avocat și acum „are țitare” pe azi.

— Cine o știut, că-i așa grea judecata? Cum nu m'as împăca, doamne, dar cade cheltuiala pe mine și ce, bruşii să mă nginghita, mă fac? Ce crezi, domnule, multe or fi speșele?

li spun, cam câte cred să fie.

— Vai de zilele mele! Și mă strânge cu darea, și n'am nici ce sămăna la primăvară...

— Domnule, — imi novestește un om, care știu că din vară tot umblă după un pașaport „să scape” în America, — ce lipsă am avut noi de pâra? Doar pâra se duce cu bani și anii ăștia răi ne-au topit. Că ce-i cearta între noi? Nimica toată. O palmă de loc, ce zice mejdieșu, Lion Moldovan, că i-am tăiat-o cu plugu. Omu-și păzește moșia pe seama copiilor și nici eu n'as lăsa din dreptul meu... Atâta avem, un petec de pământ. Nu ne-am putut împăca noi de noi. Notarășu ne-a trimis la avocat. Domnul părinte la avocat, că, zice, că nu se ține de el. Și-am ajuns în lege, vai de sufletele noastre și se adună cheltuielile în toată ziua, de nu-s vrednice locurile laolaltă. Acuma, pentru loc ne-am împăca, da pe cine pică povara poate lua băta și sacu...

Și oamenii, cați peste câteva minute, în fața judecătoriei vor părea dușmani de moarte, cari vor căuta să „iasă deasupra” cu ori ce preț, poate cu pretul unui jurământ pus cu gândul la păcatul ce poate îl face — oamenii aceștia stau lângă olaltă acum pașnici; povestesc. Iși povestesc năcazurile, că-i omoară dările, că-i „golesc solgăbiraiele”, că Ungurii le-au închis școala, că băncile iau camătă mare, că pământul n'a rodit nici sămânța ce-a băgat-o în el. Iși povestesc, ce au mai auzit de singura lor nădejde — de America; că se capătă pașapoarte, că fabricile de peste apă lucră... Nicăiri ura, mânia, ce peste câteva minute, când va fi vorba să se aleagă „pe cine să cadă pâra” va părea înrădăcinată în aceste suflete blânde și amărite.

De ce duc procese oamenii aceștia? Sunt goi în cap de iarnă, flămânezec cu copiii, își trag dela gură bucătura de mălai muced, ca să poată împăca darea și banca. De ce duc pâri oamenii aceștia istoviți de puteri?

Sunt așa de mari și grele litigiile dintre ei, de nu pot fi aplanate decât prin verdictul judecătoriei? Ale judecătoriei ungurești, care se numește gratuită, atunci când cel mai mic proces de proprietate sau posesiune nu-l poate rezolvi, fără să se facă cheltuieli cu sutele de coroane.

De ură nu e vorba. De chestii grele foarte rar. Doar între oameni de aceeași clasă, cu aceleași vederi și împrejurări, aceleași năcazuri, aceleași neînțelegeri se nasc. Aceia, cari au trăit într'un birou de avocat din părțile noastre, știu ce uniforme sunt litigiile țaranilor noștri. Vătămări de onoare, calomnie, leziuni corporale ușoare și grave, proces de proprietate de posesiune foarte șematice, un gard ce trebuie ridicat, pretenziuni de bani etc. exhaustivă cauzistica.

În fața gărei l-am regăsit pe domnul cu sticlă, instalat în omnibusul hotelului. Am luat numai decât un alt vehicul, din prudență, și de atunci nu l-am mai revăzut.

A doua zi am aflat că un călător fusese găsit mort, lovit de congestiune, așa se zicea. Îți închipuești ușor că m-am ferit de a îndrepta această greșală. Nu-mi recunosc dreptul de a da lecții nimănu, și dacă îți povestesc asta azi, e că afacerea e clasată de zece ani.

Căci, fie zis între noi, nu trebuie să ne amestecăm nici odată în justiție; plătesc impozite ca să fie plătiți magistrații, ei își fac meseria, și nu voesc s'o fac eu în locul lor! Ce să mă amestec eu? Dacă acuzatul e osândit nu câștig nimic, și dacă e achitat mă poate găsi într'o zi sau într'alta.

Și apoi, publicul ce zice?

El zice: „Cutare.. A! da... Țăla care a fost amestecat într'o afacere de asasinat”.

Și nimeni nu mai știe dacă ai fost complice sau martor, și în țara noastră, domnule, îți trebuie un nume fără pată ca să nu gomești clientela... Fiecare pentru el! Iată regula mea, domnule.

Practică-o și d-ta ca mine, și să mă crezi că n'are să-ți fie rău.

Alta este cauza.

Ori cât de blând și iubitor de dreptate ar fi un neam, nu se poate să nu se ivească între singuraticii oameni neînțelegeri, cari trebuie împăcate. Mai ales atunci, când neamul e sărac, stors din toate părțile și individul e avizat să-și apere ultima fărâmitură de pâine ce și-o crede a lui.

O datorie a statului ar fi, să se îngrijească de rezolvirea litigiilor dintre cetățeni, printr'o justiție bună: adecă dreaptă, repede și ieftină. Justiția dela noi nici când nu a fost prea bună. În trecut excela prin ușurința cu care se putea altera cumpăna cu pondul banilor și armura domnească, și prin nesfârșitul timp, ce trebuia să treacă până, poate nepoții partidelor de odinioară puteau să obțină o sentință. Azi nu s'a putut scăpa cu totul de aceste greșeli, dar caracteristică i-a devenit scumpetea ei enormă. Aceste scăderi se simt însă în mod potențat atunci când partidele — sau una din ele — sunt române.

În forma ei de azi justiția ungurească e cel mai bun mijloc de a pauperiza oamenii, cari i se adresează pentru ajutor.

În trecut țaranii români în chestiile dintre ei foarte rar cereau apărarea justiției statului, ci își aplanau neînțelegerile împăcându-se, sau supunându-se hotărârii unui judecător ales de ei, din oamenii cu carte și de inimă ce-i aveau aproape: preotul, primarul sau vre-un alt om a cărui minte și inimă dreaptă și-a făcut veste. Și acești judecători își împlineau slujba cu credință și omenie. Nu lucrau după vorba sacă și rigidă a paragrafului ci după legile simple și clare ale minții drepte, nu se țineau legați de formalitățile cutărei proceduri, ci cu vorba spusă la priceperea oamenilor și cu graiul îndreptat inimilor găsea mai ușor adevărul. Iar sentința nu era tăietura dată cu paloșul justiției în urma căreia o partidă pleacă sângerată, cu îndoială asupra dreptății judecății ale cărei motive nu le înțelege, ci era mijloc de împăcare, ce împreună frățește mâinile contrariilor și aducea mulțumire și pace.

În urmă, cum a înaintat lumea, primarii s'au domnit, au ajuns sub influența nefastă a administrației ungurești, au încetat a mai fi conducătorii satelor, a țaranilor, au devenit tot mai mult slugile solgăbiraiele iar preoții au început a avea alte preocupări, alte ambiții decât să poată rămănea ce au fost: părinții poporenilor. Iar în vremea aceasta advocații umpleau orașele, ba s'au coborât și la sate... În concurența mare, în alergarea nebună după pâne și avere, a început partea cea mai mare a advocaților a rămănea pe calea oablă, n'au mai cumpenit dreptatea cauzei ce o reprezintă, nu au mai ținut să fie o treaptă spre validitatea adevărului, a dreptății și a binelui. Dorul lor nu mai era realizarea înțelegerii între oameni, ci căutau să se înmulțească litigiile aducătoare de pâri și cheltuieli. Prietenii dela administrație, notarii în primul rând au devenit adevărați agenți ai advocaților, agenți de mulțori împărțșiți de procente din câștig, asemenea voiajorilor caselor de comerț. Am avut durerea să văd și un preot și câțiva învățători, cari s'au angajat la asemenea vânătoare de suflete.

În felul acesta, rând pe rând s'au dedat țaranii noștri să-și caute dreptatea la judecătorii, fără să cerce și fără să aibă la cine să se îndrepte după pace.

(Când sorii aceste nu mă gândesc la advocații români, cari de altfel formează o mică parte a advocaților din părțile noastre. Advocății noștri, cu foarte puține excepții, au durere pentru țaranul român și nu abuzează nici de ocupația lor, nici de iscusința lor și nici de nepriceperea clienților.)

Și rând pe rând, coridoarele judecătoriilor s'au umplut tot mai mult de țărani români năcăjiți, executorul a devenit un oaspe regulat al satelor românești și în curtea țărănească unde intra el, pieriau boii din jug, oile din staul, se prăpădeau bucatele din hâmbar nemăncate de copii, nesămănați în arătură și fugea pacea sufletească, mulțămirea vieții dela țară.

E păcat să se prăpădească familii, gospodării, sate, ținuturi întregi din această cauză! E păcat de moarte!

Trebuie găsită o mântuire. Și rezolvirea e atât de ușoară, atât de apropiată.

team privirea lui pe mine, da, domnule, o simteam! Dar am fost eroic și nu m'am urnit din loc. Căci, vezi dta, am și eu forță de caracter, și când e vorba să dau piept evenimentelor nu-mi pierd de fel sărita.

Totuș, timpul îmi părea lung și nu știam de fel prin ce locuri umbla trenul. Au trecut așa ca zece minute sau un spert de ceas. Il auzeam pe om mișcând, dar departe de mine, pe locul său. Am simțit o mare ușurare când a șuerat locomotiva și când am înțeles că avea să se oprească. M-am uitat discret în jurul meu: domnul cu mustața sură avea acum părul negru, mustățile rase, vre-o treizeci de ani: să-i fie de bine! Nu mai purta ochelari și cum se opri trenul, se dete și el jos din vagon.

Eram foarte mulțămît: nu mai riscam nimic. M-am ridicat pe jumătate și am privit la celălalt om care nu se mișcase din loc. Nu-mi părea de fel vesel să călătoresc cu un răposat! Căci nu știam dacă individul acela era mort sau dacă trăia, și mi-era permis să-mi închipuiesc orice, chiar și moartea, mai ales moartea. De aceea mă hotărâi să mă dau și eu jos din tren numai decît.

Nu mai atunci, domnule, când m-am pomenit pe chei cu geamantanul în mână, imi dădui seama că eram chiar la locul de destinație! Eram cât pe aci să trec de stația la care mergeam, și asta pentru întâia oară în viața mea! Toată afacerea aceea mă cam zăpăcise.

Preoții români trebuie să devină în primul rând judecătorii țaranilor noștri, trebuie să devină de nou părinții împăciuitori, pedepsitori cu dreptate și blândețe. Trebuie să știe, că cu nimic nu slujesc mai bine credința ce o mărturisesc și predică, binele celor încredințați lor, decât oprind dezastrul material și suflătesc ce-l aduce căutarea dreptății la advocații străini, la judecătorii străine.

Dar oare preoții noștri au posibilitatea, sunt în poziția să-și poată face această datorie?

O chestie de discutat. Sunt convins că problema se poate rezolvi. Decât o minuțioasă dovedire ar cere o serie de articole și în clipa aceasta nu am altă țintă, decât să atrag atenția celor înțelegători asupra stării insuportabile de azi și asupra mijlocului ce ar putea-o delătura. Dacă șirele aceste vor avea norocul să-și ajungă ținta și vor fi înțelese va fi dată ocazia să se discute amănunțit.

Acum mă mărginesc să constat în mod sumar, că litigiile cele mai obișnuite între țaranii români sunt simple, șematice, rezolvirea lor nu cere vaste cunoștințe de drept iar vorba spusă la înțeles și inimă și-ar avea și ea rezultatul; preoții noștri și-ar putea câștiga ușor aceste cunoștințe, din cari cea mai mare parte le au deja; judecătorul ales ar avea puțința să-și validiteze sentința, de pildă prin o învoială reciprocă a partidelor, făcută înainte de a aduce hotărârea și că, în fine, din mulțimea preoților noștri s'ar alege în mod natural în fiecare ținut câțiva, mai destoinici, dătători de mai multă încredere, către cari s'ar îndrepta mai cu seamă șirul celor ce-și caută dreptate.

Un lucru singur se cere dinainte și în mod absolut: preoții-judecători să fie până în adâncul sufletului lor oameni cinștiți.

Nu sperez, că astfel țaranii români nu vor mai recurge la judecătorii statului. Nu, pentru că nu se poate, fiind creștiani, pretensiuni, cari în alt chip nu se pot valida. Dar sunt convins că aceste procese s'ar împuțina cu optzeci la sută; în fiecare ocol românesc ar rămânea țaranilor noștri la an cel puțin 55.000 coroane, cât au fost — după o mică statistică făcută de mine — într'un ocol mic românesc pedepsele în bani, spesele de proces și echivalentul vremii pierdute în procesele ce verosimil s'ar fi putut înălătura. Și de multă durere s'ar ușura viața țaranului nostru, amărît și apăsât din atâtea părți.

Marele meeting al „Ligei Culturale”. Primum din București: Comitetul central al „Ligei culturale” adresează cetățenilor capitalei următorul apel:

Români!

Toată țara a urmărit cu încredere, cu nădejdi și temeri, tratativele dintre frații noștri de peste munți și Unguri.

Tratativele nu au reușit.

Nici de aci înainte Românilor de peste munți nu li s'au recunoscut drepturile la cultura națională de care ei nu pot și nu voiesc să se despartă.

Mai mult:

In cursul desbaterilor din Budapesta s'au auzit și glasuri de înjosire a culturii românești din regat, căreia i s'a cerut să se retragă din poporul românesc de peste munți, pentru ca ioc larg să rămână numai culturii ungurești. Prin această cerere s'a înfruntat întreg neamul românesc, al cărui suflet acelaș este și va fi în port, în datini, în religie, în literatură, în artă.

Scopul Ungurilor nu se schimbă, mijloacele devin mai șirete, dar sunt tot cele vechi.

De aceea nu trebuie să ne amăgim! De aceea vom protesta încă odată împotriva tendinței de suprimare a culturii românești, pe care, împreună cu frații noștri, de mult ne silim să o desăvârșim.

Către cine-i Român, crezător în astfel de

convingeri, merge chemarea noastră ca Duminică 16 Martie a. c. ora 3 p. m. să nu lipsească dela întrunirea Ligei culturale din sala Dacia, în care se vor discuta: Perspectivile culturii românești în Ungaria, momentul actual și concesiile nesuficiente care i se îmbie în acest moment.

Comitetul central al Ligei culturale.

Chestia exproprierii litoralului adriatic. E cunoscută agitația și neliniștea ce stăpânește în poporațiunea croată din cauza exproprierii litoralului adriatic plănuț de guvernul ungar și se știe că în meetingul Croaților ținut nu de mult în Susak s'a primit unanim o rezoluție, în care se amenință cu revoluție, în caz dacă M. Sa monarhul va sancționa proiectul de expropriere.

Ieri a avut loc în Budapesta în chestia exproprierii importante consfătuiri între primul ministru, baronul Skerlec și deputații croați Medakovici, Badaj, Dușan Popovici și Mazuranici. Contele Tisza, după cum se anunță, a declarat cu acest prilej că guvernul ungar nu are în vedere prin expropriere a litoralului scopuri de maghiarizare și va căuta să liniștească poporațiunea croată stabilind prin o ordinațiune ca și organele autonome croate să aibă un rol la executarea legii de expropriere. Intrucât îi va liniști pe Croați declarațiile contelui Tisza nu se poate ști, fapt e însă, că stările în Croația nu sunt nici pe departe liniștite.

Autonomia bisericei sârbești. Chestia autonomiei bisericei sârbești se apropie de soluția ei. Viitorul apropiat va aduce sau o pace în această privință între guvern și Sârbi sau un nou conflict grav cu urmări de neprevăzut. Chestia autonomiei bisericei sârbești agită de altcum în măsura cea mai mare poporațiunea sârbească din Ungaria și Croația. Se știe că guvernul Lukács disolvând, în Mai anul trecut congresul din Carloveț a suspendat totodată și autonomia bisericei și activitatea autonomă a organelor bisericești. Prin această procedură a guvernului ungar li s'a luat Sârbilor posibilitatea de a-și administra înșiși averea lor bisericească care are o valoare de 138 milioane coroane. Guvernul l'a numit atunci în calitate de comisar pe fostul patriarh Lucian Bogdanovici, a cărui soartă tristă e cunoscută de altcum. În poporațiunea sârbească a provocat mare neliniște mai cu seamă autograful regelui, prin care a fost scos din vigoare și statutul congresual, prin ce au încetat normele privitoare la alegerea membrilor la congres. Intre Sârbi se instăpânise temerea că guvernul va octroa prin o ordinațiune normele electorale din 1868, în senzul cărora dintre cei 75 de membri ai congresului, 50 sunt aleși de preoțime, în vreme ce după statutul din 1871 laicii câștigaseră în congres o majoritate de două treimi.

Încă în Ianuarie s'au pornit tratativele din partea guvernului în chestia convocării congresului bisericei sârbești, care să aleagă un patriarh, în scaunul devenit vacant prin moartea lui Bogdanovici. Contele Ștefan Tisza după o studiere temeinică a organizării bisericilor ort. din Rusia, Serbia și România a discutat chestia elaborării unui nou statut congresual pentru biserica sârbească. Alaltăieri a plecat la Carloveț, din însărcinarea primului ministru, secretarul de stat din ministerul de culte Pavel Ioanovici, care va petrece până în Aprilie și se va sfătui tot în acest scop cu episcopii sârbești. Convocarea congresului e plănuț pentru Paștile orientale. După cum se anunță cele mai multe șanse că să fie numit patriarh le are până acum episcopul Miron Nicolici, care ar avea și sprijinul guvernului.

Consiliu de miniștri. Semioficiosul „Politikai Értesítő” anunță că ieri după amiază a avut loc un consiliu de miniștri în palatul primului ministru. Membri guvernului au fost la prânz oaspeții contelui Tisza. Asupra obiectelor discutate în acest consiliu semioficialul nu comunică nimic.

Progamul de muncă al camerei. În ministerul de interne — după cum se anunță din sursă bineinformată — a fost terminată în zilele acestei schița proiectului despre reforma administrativă. Ieri a avut loc în palatul primului ministru o discuție asupra acestui proiect. La

discuția aceasta au luat parte contele Ștefan Tisza, ministrul de interne Ioan Sándor și secretarii de stat baronul Emeric Perényi și Carol Némethy.

Proiectul cuprinde numai reforme privitor la administrația comitatensă și după declarațiile făcute de către primul ministru în fața unui ziarist, va fi terminat definitiv până la Paști. Probabil că proiectul va fi depus pe biroul camerei încă înainte de Paști, dar în sesiunea de primăvară în tot cazul va fi prezentat camerei.

Camera îl va lua în discuție însă numai la toamnă. Camera se va ocupa deocmadată cu rezolvire budgetului și afacerile delegaționale.

Noul locțiitor al guvernului din Bosnia și Herțegovina. După cum se anunță din Viena, M. Sa monarhul a numit la propunerea ministrului comun de finanțe, Bilinski, de a cărui rezort se în afacerile Bosniei și Herțegovinei, pe vicepreședintele dietei bosniace Nicola Mandici, locțiitor al guvernului acestei provincii, iar pe locțiitorul de până acum Iuliu Rohonyi președinte al curții de conturi din Bosnia. Numirea avocatului croat Nicola Mandici în cea mai înaltă funcțiune a Bosniei și Herțegovinei e una dintre cele mai importante evenimente în viața constituțională bosniacă, căci de abia sunt cinci ani de când această provincie primise o constituțiune și în fruntea ei stă deja un fiu al ei. În tot cazul numirea lui Mandici care e de naționalitate croată, îi nemulțumește în cea mai mare măsură pe Sârbi din Bosnia, cari ca recompensă pentru numirea lui Mandici au fi dorit ca la postul de președinte al curții de conturi să fie numit un sârb. Nemulțumirea aceasta s'a și manifestat imediat după numirea lui Mandici, căci șeful de secție Zurunici care îi reprezenta pe Sârbi în guvernul provincial bosniac — după cum se anunță — și-a dat dimisia.

În locul lui Mandici a fost numit vicepreședintele al saborului bosniac deputatul Suranici.

Alegerea banului Skerlec de deputat. Se anunță din Zagreb: Azi dimineața la orele 8 s'a început alegerea de deputat în Zagreb. Baronul Skerlec are contracandidați pe Dr. Carl din partidul Starcevici și pe Paul Gasparovic din partidul lui Frank. La orele 10 baronul Skerlec avea deja față de amândoi contracandidații săi o majoritate de 300 voturi.

Incordarea relațiilor dintre Austro-Ungaria și România

Austria boicotată de Germania și terorizată de Rusia face ultimele demersuri pentru înlocuirea căsătoriei prințului Carol cu fiica țarului — Bulgaria se lapadă de politica austriacă.

Arad, 26 Martie.

În incordarea luptelor interne politice, pro noastră se pare că dă prea puțină importanță evenimentelor grave externe cari se desfășoară cu o rapiditate extraordinară și cari, după ce se pare, vor avea de efect schimbarea radicală a politicii externe în general.

Un important personaj diplomatic, a buvoit a da unui ziarist român din București această privință o situațiune exactă a evenimentelor cari se țin astăzi, evenimente cari duc la o glorie neașteptată regatul român:

„Situațiunea precară a guvernului bulgăresc zdrobit din recentele alegeri, a fost — spune personajul în chestiune — un prilej puternic pentru Rusia ca să exercite o adevărată presiune pe lângă conducătorii statului vecin și să-l facă să înțeleagă că deslupirea Bulgariei de politica rusă înseamnă nimicirea acestui stat. Presiunile acestea, privite la început fără nici o teamă de către guvernul bulgar asigurat de concurs nelimitat din partea Austriei, a silit prin a învinge complet pornirea austro-germană în Bulgaria, cu toată opunerea pe care țarul Ferdinand a făcut-o până în ultimul moment.

Cercurile diriguitoare bulgare cari s'au truns de necesitatea acestei lăpădări de Austria au făcut ele înșile presiuni pe lângă țarul Ferdinand și nu s'au dat în lături, în patrioțism lor, de a lăsa ca țarul Ferdinand să intreră

dar, că coroana nu va mai putea deslipi niciodată Bulgaria de politica rusească”.

„Guvernul bulgar — a continuat distinsul diplomat — a fost favorizat în aceasta și de gestul Germaniei care, contrar luptei disperate date de Austria, a consimțit în totul la căsătoria A. S. R. prințului Carol cu fiica țarului Rusiei.

Cunoscând toate uneltirile Austriei, uneltiri cari au făcut ca această căsătorie să se amâne timp de două luni, furia pe care o deslănțue astăzi Austria față de România este cât se poate de nelegitimă. La ce vrea să ajungă Austria cu această nouă politică a ei față de România, nimeni nu pricepe. În cercurile noastre această luptă este considerată ca un trist epilog al politicii nechibzuite a contelui Berchtold.

România în urma evenimentelor de astăvară, reușind în chipul știut, să asigure pacea în Balcani și-a câștigat deplin protecția întregii Europe, care vede în ea singurul stat în măsură a menține echilibrul european și a tranșa chiar diferitele litigii cari există astăzi. În această privință Europa și-a dat seama că România trebuind să exercite un asemenea rol, ea trebuie să existe mare și de aceea nici țarul Rusiei nu se va opune, în partea care-l privește de a repara nedreptatea făcută la 1812 cu răpirea Basarabiei.

Retrocedarea Basarabiei, anunțată Europet de către oficioasele germane, a făcut ca Bulgaria să înțeleagă că după legătura care s'a făcut între România și Grecia, în destul de puternică și ea astăzi la sudul Bulgariei, o politică austro-itală nu ar mai servi cu nimic Bulgariei intrucât ea niciodată n'ar mai putea constitui o piedecă pentru România întru îndeplinirea idealului ei național.

Bulgaria, față de acordul germano-rus, care acord s'a făcut probabil și în vederea unei eventuale împărțiri a Austriei, a consimțit deci la o prietenie pe care o va acorda de sigur, sub aceleși indemn, tuturor statelor balcanice.

Blocul care s'a format astfel în jumătatea de est a Europei trebuie considerat ca cel mai mare succes al diplomației, succes în care România își are partea ei, s'ur putea spune chiar preponderantă”.

Botanistul Adolf Engler.

Ieri 25 Martie a împlinit profesorul A. Engler al 70-lea an al vieții, sărbătorit de botaniștii lumii întregi ca unul dintre îndrumătorii botanicii moderne, ca întemeietorul unui nou sistem al plantelor și cercetătorul adânc și neobosit al vegetației pământului. Studiile și le-a făcut în Breslau Prusiei, aci a fost întâi și profesor la un gimnaziu, până ce a fost chemat la München de custode al colecțiilor botanice și docent privat la universitate. Aci și-a adâncit și mai mult cunoștințele cari le avea despre vegetația globului pământesc din prezent și din trecutul geologic. Curând a fost apoi chemat de urmaș al vestitului Eichler la Kiel, de unde a trecut la vechea catedră universitară din Breslau, având și directoratul grădinii botanice. Bogatul muzeu botanic și frumoasa grădină botanică au fost din nou organizate de el.

Pe lângă vechile și obișnuitele grupe sistematice aci a aranjat el mai întâi grupuri după regiuni geografice, cum sunt flora Alpiilor, a Carpaților etc. Aci a conceput și grandioasa operă sistematică: „Die natürlichen Pflanzenfamilien” care a realizat-o numai după ce a fost numit profesor la Berlin și director al grădinii botanice. Aproape cincisprezece ani a muncit împreună cu numeroși colaboratori la opul amintit, care cuprinde sistemul tuturor familiilor și genurilor de plante cunoscute până în prezent, sistematizat după înrudirea lor adevărată, „de sânge”, în contrast cu vechile sisteme în cari se mai găseau elemente artificiale. Cele vre-o 16 volume din „Pflanzenfamilien” sunt azi pretutindenea folosite de botaniști, afară doar de Francezii cari din mândrie națională mai țin la sistemul lui Decandolle. Abia a terminat la 1907 această operă care cuprindea principiile și cadrele noului sistem natural, îndată a început să publice o lucrare într'adevăr monumentală, care cuprinde toate detaliile sistemului vegetal, până la speciile, varietățile și formele cele mai neînsemnate. Peste 40 de volume au fost publicate din acest „Das Pflanzenreich”, cari abia pot fi însă soco-

tite de o mică fărâmitură a împărăției plantelor. Multe zeci de volume au să mai urmeze.

Deodată cu această operă vastă mai publică o serie de lucrări erudite asupra geografiei botanice sub numirea colectivă: „Die Vegetation der Erde”. De foarte mare interes sunt din această întreprindere pentru Români cele 2 vol. ale prof. F. Pax, în cari ne dă un studiu amănunțit, viu și interesant asupra florei Carpaților. Insuș Engler a scris frumoase volume asupra florei africane, pe care e în măsură să o cunoască cât se poate de bine ca director al muzeului botanic atât de bogat în material exotic, african.

Munca și meritele amintite sunt poate de puțin interes pentru un laic. Insa și nebotaniștii vor ști aprecia pe marele botanist Engler dacă vor privi o altă creațiune uriașă a lui: grădina botanică și muzeul botanic din Berlin-Dahlem, inaugurate abia de trei ani. Nici unui străin nu i-ar fi iertat să viziteze capitala Germaniei fără ca să admire aceste instituții fără pereche. Zeci de milioane de mărci i-a pus bogatul stat la dispoziție, ca să întemeieze splendida grădină, care de-o parte cuprinde mii și mii de plante aranjate după sistemul natural filogenetic al lui Engler, în partea ei cea mai mare însă e un mozaic de vegetații, smulse din toate părțile lumii și transplantate cu multă măiestrie pe pământ german. Un deal mărișor ne înfățișează spre pildă Carpații ardeleni cu toate minunatele lor flori caracteristice. În câteva zile — căci zile îți trebuie să ca să vezi toată grădina, — poți face însă cunoștință cu vegetația lumii întregi, dela poli până la ecuator. Vegetația ținuturilor tropicale este adăpostită în serele colosale. Nu este peană măiastră care să descrie farmecul, gingășia, miremele îmbătătoare, cari se desprind din aceste minunate fapte ale naturii, din orchideele și din toate celelalte flori aduse din țările calde.

Tainele acestei naturi le-a cercetat învățatul Engler o viață întreagă, și a reușit să facă lumină în nenumărate chestii cari privesc dezvoltarea, înrudirea și viața plantelor. Multe dintre cercetările lui Engler sunt în strânsă legătură cu munca științifică a naturalistului Haeckel, care a fost sărbătorit nu de mult. Ca acesta în zoologie, așa a întemeiat și Engler în botanică o școală, o direcție, care a îmbogățit omenirea cu multe cunoștințe noi. Pentru aceea se cuvine să aducem și noi tributul recunoștinței acestui muncitor adevărat.

Dr. Al. B.

Cronica externă.

Revoluția din Ulster. Mulți dintre bărbații de stat ai Angliei sunt de părerea că țara trece prin o criză acută. George Lloyd în o vorbire ținută în Huddersfield a făcut atență adunarea la evenimentele ce se vor mai desfășura de acum înainte, și caracteriza stările cu cele de pe vremea dinastiei Stuart. Se pare că guvernul Asquit va cădea jertfă unei revoluții militare, acum când a putut răzbi cu proiectul home-rule.

După ce a frânt puterea casei magnaților prin despoierea dreptului de veto, față de proiectele votate a treia oară, se părea că se va înfăptui proiectul, care a pricinuit de două ori căderea cabinetului Gladstone.

Evenimentele din Ulster cari în cursul unui secol se repetesc acum a patra oară vrăjesc înaintea ochilor aspectului unui nou războiu civil. Bineînțeles, guvernul, în credința că are puterea armată în mână a recurs la arme să execute voința parlamentului, dar oficerimea, care ar fi chemată să execute ordinele pune condițiuni și neagă subordinația. Regele e pe partea armatei și nu a guvernului. Ministrul de război a fost silit să retireze de două ori în fața condițiilor militare și și-a înaintat abdicarea; ministrul de marină deasemeni pare că ar fi aplicat să abdică.

După cum anunță telegramele de astăzi ministrul de război și-a revocat abdicarea și soldiraitatea cabinetului mai dă oarecari speranțe de izbândă.

În Belfast au avut loc ciocniri sângeroase între unioniști și naționaliști. Nu e echis, ca în conflictul acesta dintre parlament și ofițerime să judece din nou țara prin o nouă alegere.

Ajutor din Australia.

Londra, 26 Martie. — Sir Carson, conducătorul revoluțiunii, a primit telegramă din Australia, în care un bogătan din Melbourne, cu numele I. S. Horsfall, îi aduce la cunoștință, că îi pune la dispoziție 20 mii funți șterlingi, dacă va izbucni în Ulster revoluția.

Discuția în parlament.

Londra, 26 Martie. — În camera deputaților azi s'a continuat discuția în chestia revoluțiunii din Ulster.

Ramsay Macdonald face învinuiri ministrului președinte și ministrului de războiu **Seely**, spunând, că ar fi putut să cruțe Anglia de aceste grele încercări și n'ar fi trebuit să amestece și coroana în luptele de partid.

Austin Chamberlain declară, că opoziția din capul locului s'a născut să afle o astfel de soluție, care ar fi putut să evite posibilitatea, ca și armata să-și spună cuvântul în afacere. Oratorul zice, că este o simplă comedie dimisia ministrului de război **Seely** și decalrația ministrului președinte, că nu primește acea dimisie.

Churchill, primul lord al admiralității roagă opoziția, să cumpenească; ce va să zică faptul, că opoziția provoacă răscoală, o recunosc, o laudă și agită la opunere față de puterea statului. E timpul suprem, ca factorii responsabili să facă ceva pentru restabilirea ordinii.

Ministrul **Balfour** prezintă proiectul de buget, pe care camera deputaților îl primește cu 314 voturi contra 222.

Londra, 26 Martie. — Discuția de ieri în parlament a adus lumină în chestia conflictului dintre guvern și armată. Acum e liniște! S'a constatat, că ministrul de războiu **Seely** a făcut o mare greșală prin sorisoarea sa către generalul **Gough**, întregind ordinul guvernial cu un adaus al său, fără știrea și asentimentul guvernului. Adausul avea următorul cuprins: „Guvernul însă n'are intenția să folosească armata pentru dăpirea opoziției în luptă, ce s'a început în contra politicii sale și a homerule-i”.

Unica scuză a ministrului de războiu **Seely** este, că ordinul său era secret și el l-a făcut atent pe generalul **Gough**, ca să nu publice acel ordin, ci numai confidențial să-l comunice ofițerilor. Dar generalul **Gough**, care lucra în înțelegere cu opoziția, a dat publicității ordinul șefului său.

Acest episod al dramei dela Ulster este deci terminat. Punctul de gravitațiune al chestiei s'a transpus iarăș la **Dublin** și **Belfast**. Criza de guvern a trecut. Asta însă nu va să zică, că **Asquith** a rămas învingător. După demonstrațiile de ieri din Belfast, ce e drept, s'a restabilit ordinea și liniștea, dar e de prevăzut, că lupta decisivă între unioniști și naționaliști încă nu s'a terminat.

Intrevederea din Venetia. Împăratul Germaniei a avut întâmpinarea cea mai entuziastă în Venetia atât din partea presei, cât și a Venetienilor, cari cu toate că ploua mereu petrecuse întreagă ziua de ieri pe străzi făcându-i vii ovații împăratului Wilhelm. Intrevederii de ieri dintre împăratul german și regele Italiei i se atribuie importanța cea mai mare. Intrevederile dintre monarhi nu mai sunt azi dealcum numai un act de curtoazie, ci sunt prilejurile pentru schimbul de vederi între suverani.

Regele Victor Emanuel a sosit la Venetia ieri dimineața la orele 8 și 35 de minute, însoțit de suita sa și de ministrul de externe marchizul Di San Giuliano.

La orele 10 regele Emanuel s'a dus însoțit de suita și ministrul Di San Giuliano pe bordul yachtului „Hohenzollern”. Împăratul Wilhelm l'a așteptat la scara yachtului pe regele italian. Întâlnirea celor doi suverani a fost foarte cordială și a fost însoțită de pe toate vasele din port cu bubuituri de tunuri. Aproape 5 sferturi

de oră a ținut vizita regelui italian la împăratul german.

La orele 11 și 12 minute regele Italiei a vizitat vasul de război german „Goeben” care îl însoțește pe împăratul Wilhelm în drumul până la Corfu.

Împăratul Wilhelm i-a întors vizita imediat regelui Emanuel, în palatul regal de pe piața San Marc.

La amezzi a avut loc un prânz în onoarea suveranului german.

După amezzi ambii suverani au vizitat palatul Dogilor.

Intreagă presa italiană scrie articole foarte călduroase la adresa împăratului Wilhelm și accentuează că întevăderă din Venezia a încheiat și mai mult statele triplei alianțe între olandă și că menținerea triplei alianțe e o garanță a păcii în Europa.

Presa franceză scriind despre vizitele împăratului Wilhelm în Viena și Venetia atribuie o mare importanță acestor vizite, cari dovedesc numai solidaritatea deplină a statelor din tripla alianță în toate chestiile din Europa, Asia-mică și Marea mediterană. Aceste forte unite sunt echilibrate însă prin tripla antantă.

Intimitatea dintre statele triplei antante o dovedesc vizita regelui englez Gheorghe la Paris și călătoria președintelui Poincaré la Petersburg. Franța nu poate fi deci neliniștită prin întevăderile dintre suveranii statelor triplei antante.

Telegrame primite noaptea.

Împăratul Wilhelm despre tratativele cu Români.

Viena, 26 Martie. — Ziarul „Frankfurter Zeitung” raportând despre vizita împăratului Wilhelm în Viena accentuează că cu această ocaziune împăratul a convorbit mult cu contele Tisza interesându-se în special în legătură cu tratativele de situația Românilor din Ungaria și arătându-i primului ministru necesitatea rezolvirii urgente a chestiunii românești, dela care depinde ținuta României față cu tripla alianță. Cercul politic veneze, într-o așezătură, sunt mirate de intervenția directă a împăratului în chestiunile interne ale monarhiei; aceasta e ca și când împăratul nostru ar interveni în favoarea Polonilor din Germania. Peste tot se comentează viu și politicienii afirmă că tratativele româno-maghiare au fost influențate de situația externă.

România face pregătiri de mobilizare?

București, 26 Martie. — Unele ziare bucureștene au publicat știrea că România ar face pregătiri pentru mobilizarea armatei. Această știre în forma cum o publică aceste ziare nu corespunde adevărului, dar fapt e, că în comandamentul armatei române se vor face mari schimbări. În privința acestor schimbări în comandamentul armatei „Epoca” dă următoarele amănunte:

„Suntem în măsură de a da câteva amănunte foarte interesante asupra unor noi creațiuni și modificări ce d. I. Brătianu, ministru de război, vrea să le facă în comandamentul superior al armatei.

D. Brătianu voiește să creeze, fie chiar acum în Aprilie, fie în ori ce caz în Octomvrie două posturi noi de generali comandanți de armată.

Armata noastră fiind împărțită în ordine de bătaie în două armate, acești generali vor fi acei cari vor comanda cele două grupuri de corpuri de armată.

Credem a ști că sunt desemnați a fi numiți comandanți de armată d. generalii Culcer și Al. Iarca.

În locurile ce rămân vacante de comandanți de corp de armată în locul acestor generali vor fi înaintați d. generalii Presan și Georgescu.

Deasemenea suntem informați că d. general Zota va fi numit șef al statului major general al armatei, iar d. general Hârjeu, fost ministru de război, va fi numit comandant al cetății București.

Un ziar rusesc despre înmărmțirea monarhiei.

Petersburg, 26 Martie. — În numărul său de azi ziarul „Ruskoje Slovo” publică un articol senzational, în care se fac importante deștăinuri asupra apropiatei alianțe germano-ruso-franco-engeleze. Articolul afirmă că ministrul de război Suchomilow în ultima sa călătorie a convorbit mult cu împăratul Wilhelm și acesta a declarat că e de acord în ceea ce privește împărțirea Austro-Ungariei și alianța celor patru puteri mari. Împăratul a mai spus că de fapt un război european ar fi imposibil și că pacea s'ar putea asigura numai prin îmbucătățirea monarhiei, după care ar urma și o desarmare generală. Suchomilow ar fi ajuns aceleași rezultate și în Franța, dovadă că Francezii au mai încetat cu politica lor antigermană.

Articolul ziarului „Ruskoje Slovo” a făcut mare senzație în cercurile diplomatice cu atât mai vârtos că până acum nu i s'a făcut nici o desmăntire oficială.

Duel.

Budapesta, 26 Martie. — După amezzi la orele 2 a avut loc un duel între contele Keglevich și Kemény. Deja la primă repriză Kemény a fost tăiat grav la mâna dreaptă, după care duelul s'a terminat.

Asasinarea unui general.

Londra, 26 Martie. — Generalul Faget a fost aflat cu gâtul tăiat de briciu în locuința sa. Nu se știe pozitiv dacă a fost asasinat ori s'a sinucis. Mulți cred că e la mijloc o crimă politică în legătură cu evenimentele din Ulster.

Rezultatul alegerii din Zagreb.

Zagreb, 26 Martie. — Azi a avut loc alegerea de deputat în cartierul prim. Alegerea s'a terminat la orele 5 după amezzi. Baronul Skerlec a primit 572 voturi, candidatul frankist 300 iar cel starcevician, Dr. Car numai 33 voturi.

Întâlnirea împăratului Wilhelm cu țarul Rusiei.

Paris, 26 Martie. — Ziarul francez „Matin” e informat din Petersburg că în anul acesta va avea loc o întevădere între împăratul Wilhelm și țarul Rusiei, cu prilejul călătoriei împăratului german în apele novegiene.

În cercurile de aici se confirmă aceasta știre. Dacă prințul Carol al României se va logodi cu fiica țarului, împăratul Wilhelm în tot cazul va lua parte la serbarea nunții, după ce și țarul a luat parte la nunta fiicei sale în Potsdam.

Revizuirea constituției în senat.

București, 26 Martie. — Senatul a primit cu 92 voturi contra 2 proiectul de lege asupra revizuirii constituției.

Bugetul României.

București, 26 Martie. — Ministerul de finanțe a prezentat camerei bugetul statului cu intrate de 465 milioane 600 mii lei, care prezintă un deficit de 6 mil. 700 mii față de bugetul din anul trecut; la aceasta a contribuit 60 mil. cheltuite cu mobilizarea.

Anarhie în Durazzo.

Paris, 26 Martie. — Ziarul „Le Temps” are știrea din Durazzo, că acolo domnește cea mai mare anarhie. Cauza e ruptura provenită între primul ministru Turchan pașa și Essad pașa, în urma căreia poporul s'a împărțit în două tabere, cari demonstrează pe străzi și provoacă ciocniri sângeroase. Ziarele italiene afirmă că pentru siguranța vieții noii familii domnitoare se așteaptă intervenția urgentă a puterilor.

Situația guvernului englez.

Londra, 26 Martie. — Ședința camerei a ținut azi până târziu noaptea. În cursul ședinței situația guvernului s'a întărit foarte mult, făcând atitudinea statornică și neconciliantă a guvernului față cu ofițerii renitenți o impresie foarte bună.

În Ulster e liniște.

Primul ministru în Geszt.

Budapesta, 26 Martie. — Azi seara primul ministru contele Tisza a plecat la Geszt,

INFORMAȚIUNI

Moartea lui Frédéric Mistral.

Arad, 26 Martie.

În satul Maillane (Provansa) unde a văzut lumina zilei și-a închis ieri, în vârstă de 84 ani, ochii pentru totdeauna marele poet Frédéric Mistral. S'a stins într-o casă țărănească, în acest început de primăvară, una dintre cele mai caste glorie ale Franței contemporane.

Cu suflet vibrant și deschis, cu liniște de filozof antic, ținut în satul lui natal de legături adânci și dulci, de duhul pământului în care-i dorm toți cei dragi, el a trăit zile albe între seninii țărani provansali, cari îl adorau ca pe un sfânt. A trăit frumos și îndestulit acolo pe pământul roditor, sub soarele cald, în paradisiaca țară a primilor trubaduri.

Liniștit și contemplativ și-a scăldat Mistral cei 84 de ani în aerul aromat și sănătos, în seninătatea și vigoarea rustică, în ploaia de aur a soarelui sudic. Acolo a scris Mistral pagini strălucitoare, robuste și emoționante, ca niște înrouate jerbe de flori tinere și rare, de delicați trandafiri sălbateci. Epopeia sa „Miréio” a avut un succes uimitor și a dus departe în lumea mare faima candidului urmaș al criticilor trubaduri vagabonzi.

Dacă Mistral n'a căutat niciodată gloria, dacă Parisul sgomotos și seducător nu l'a atras, l'a căutat gloria pe el acolo în marginea satului Maillane și tot acolo l'au căutat cu evlavie marii artiști ai marelui oraș și mulți alți prieteni, între cari și Vasile Alexandri. Acolo în satul provansal s'a oprit nu de mult și președintele republicei, d. R. Poincaré, care a petrecut câteva clipe în casa în care marele poet păstra toate relicviile scumpe rămase de moși-strămoșii lui, cari dorm în acelaș pământ, unde se va cobori și el acuma și cari au luptat, s'au jertfit și și-au iubit patria cu toată arderea de care e capabil un pământean.

Acolo în casa țărănească a fost primit într-o bună zi și cel care-i aducea darul de aur al societății Nobel, pe care el l'a oferit pentru scopuri culturale, dragii lui Provansa.

Mistral s'a născut în 1830. În 1859 a apărut „Miréio” al cărei succes a dus la înființarea cercului literar al Felibrilor din care face parte ca membră de onoare și Carmen Sylva. Academia franceză a înununat cu un frumos premiu această primă operă a lui Mistral, iar marele compozitor Gounod a pus-o în muzică sub titlul Mireille. În anul 1890 a câștigat Mistral marele premiu dela „Académie des inscriptions et belles lettres”. Au urmat alte scrieri: eposul Calendou (1867), Lis Iselo d'or (1875), Nesto (1884), Le reine Jeane (1890).

Mistral a făcut apoi un voluminos dicționar provansal-francez: „Trésor du felibrige”, pe care el îl șocotea de opera lui cea mai de seamă. Premiul de 10.000 franci primit dela Academia franceză l'a dat Mistral pentru redactarea revistei provansale „L'Aioli”. Ultima lui operă literară e poema în proză „La poème du Rhone”.

Pe la sfârșitul secolului trecut a fondat Mistral „Museum arlaten” (Muzeul din Arles) unde sunt adunate relicviile și toate rămășițele artistice și istorice ale trecutului Franței sudice. O sală specială a acestui muzeu e închinată mișcării Felibrilor.

Mersul vremii. Institutul meteorologic anunță schimbarea temperaturii, în unele locuri ploii.

Prognostic telegrafic: vreme schimbăcioasă, vânt.

Temperatura la amiază a fost: 9.6 C.

O mistificare. În numărul nostru de ieri (Mercuri) a apărut o corespondență din Sibiuu iscălită „Sallust”, pseudonimul corespondentului nostru din acel oraș. Această corespondență era scrisă cu mașina și autorul spunea că de aci înainte își va scrie tot astfel corespondențele, ca să i se poată păstra cu toată siguranța anonimitatea. Nu putem crede că bărbați de cultură mai înaltă să se poată deda la mistificări de asemenea natură și astfel am publicat corespondența având deplină încredere în judecata conștientului nostru corespondent dela Sibiuu. Spre marea noastră surprindere primim însă azi o informațiune din Sibiuu, că autorul adevărat al corespondenței din chestiune nu este corespondentul nostru, ci un altcineva necunoscut care a abu-

zat nu numai de buna noastră credință, ci a plagiat și pseudonimul „Sallust”. Regretăm asemenea manopere nedemne de o societate cu adevărată cultură și din acest prilej aducem la cunoștința obștească, că de acum înainte nu vom mai publica absolut nici o corespondență și nici o informațiune, care nu ar fi iscălită de însuși autorul. În cât privește conferința dlui C. O. Tăslăuanu, corespondentul nostru din Sibiu, adevăratul „Sallust”, va avea cuvântul.

Redacția „Românului”.

Nouii procese de presă. La ordinul de urgență al procurorului din Oradea-mare s'a prezentat astăzi la redacția foii „Poporul Român” ofițerul de poliție Dr. Albert Anka și după ce a prezentat colegului nostru Constantin Savu, redactorul responsabil al „Românului” și al „Poporului Român”, ordinul procurorului, d. ofițer însoțit de doi agenți secreți a făcut o severă perchițiție domiciliară pentru aflarea manuscrisului unui apel intitulat: „Către Români din comitatul Aradului”, publicat în numărul 39 (10 Octombrie 1913) al „Poporului Român” și iscălit de comitetul clubului comitatens român din comitatul Aradului. Totodată cu aceasta s'a intentat proces încă pentru un articol intitulat: Cuvântul nostru către frații români din comitatul Aradului scris de redacția ziarului și publicat în același număr.

Ambele aceste articole au fost improcuate pentru agitație, deși în ele nu se făcea decât apel la sentimentele curate ale Românilor de bine și se vestejeau nedreptățile ce li se fac Românilor în această țară și pe cari Români aceia de la sate le știu și le simțesc mai greu decât noi. Dacă asta-i agitație atunci domniul procuror poate improcua zilnic gazetele românești din Ungaria, căci zilnic ele aduc noi și noi icoane din leliul mizerabil în care sunt tratați cetățenii nemaghiari, cari duc aceleași poveri ca și ceilalți sau, dacă vreți mai multe.

Noua lege de presă care se va pune în vigoare în 15 April după cum se prevede, ne va ospăta zilnic cu agenți secreți și cu perchițiții domiciliare — cel mai eclatant apetit de „impăcare”.

LOGODNA A. S. R. PRINCEPULUI CAROL AL ROMÂNIEI. Ni se telegrafiază din București: Logodna principelui Carol cu marea ducesă Tațiana, fiica țarului Rusiei, va avea loc negreșit, în cursul acestei săptămâni.

Nunta se zice că se va serba prin August sau la începutul toamnei anului acesta.

Ziarul lui Scotus Viator în Budapesta. Se susține, că scriitorul englez Scotus Viator în prima jumătate a lunii Aprilie va scoate un ziar în Budapesta, care va tracta exclusiv chestia naționalităților nemaghiare din Ungaria. Ziarul va apare în limba germană, franceză și engleză.

Artiștii români în străinătate. Marea revistă berlineză „Die Musik” în numărul de pe luna Martie scrie deosebit de elogios despre un concert de sonate dat de dsoara Ilonka de Pathy și tânărul celist Gheorghe Georgescu.

Răscoale țărănești în România? Cetim în ziarul „Dreptatea” din București: La siguranța generală a statului s'au primit rapoarte, prin cari se arată că la sate se manifestă un spirit de răsvrătire din cele mai amenințătoare. Agenții siguranței raportează că s'au găsit la săteni manifeste incendiare. Din cuprinsul acestora se vede lămurit că sunt opera agenților conservatori.

Intr'adevăr, în ele se spune că „cei dela putere” vor să înșele sătenii, că nimic nu se va realiza din cele făgăduite, că partidul conservator a fost gonit dela putere tocmai pentru că vrea să dea pământ la țărani.

Guvernul, încunostințat de aceste instigații a luat cele mai energice măsuri pentru ca furtuna să nu se deslănțuie însă asupra țării. Brigăzile mobile ale siguranței au fost întărite și

trimise în părțile unde aprinderea focului e mai amenințătoare.

Chestia aceasta a constituit chiar obiectul de discuție al mai multor consilii de miniștri.

Regele, înștiințat de această nouă crimă socială, pentru a anihila orice strădanie spre mai bine a țării, e hotărât să dea un manifest către țară, în care, ca și la 1907, va da cnezășia semnăturii lui pentru seriozitatea realizării reformelor ce s'au propus.

Distincție: Ministrul de război a distins prin decretul ministerial nr. 3006 din 14 Martie a. c. pe d. medic militar român Dr. Aurel Boteu, aducându-i mulțumită și laude pentru meritele câștigate cu ocazia epidemiei de tifos în com. Trencsen din toamna anului trecut. Felicitări.

Intrunirea Ligii Culturale secția Alexandria. Ni se scrie din Alexandria: Duminică 9 Martie v. Liga Culturală secția Alexandria, a organizat în localitate o serbare, cu un program ales și compus din recitări și coruri patriotice. D. G. Munteanu, vicepreședintele ligii, a arătat suferințele Românilor din țările subjugate.

D. Sava N. Zamfirescu, secretarul ligii a dat cetire următoarei moțiuni:

Cetățenii orașului Alexandria intruniți în sala ligii din localitate:

1. Protestează cu energie contra încercărilor austriace de a destitui instituțiile românești din Bucovina prin acordarea tuturor privilegiilor elementului rutean de acolo, care tinde la nimicirea elementului românesc.

2. Protestează contra Ungurilor cari ne de-o parte prin ademeniri viclene voiesc să adoarmă simțul național românesc, iar pe de altă parte să înăbusească prin temniță și balonetă ori ce încercări de apărare a drepturilor sfinte ale fraților noștri din Transilvania.

Cei din Viena și Budapesta să știe că purtarea lor față de Români trebuie să înceteze, dacă voiesc prietenia noastră politică și tin la ea.

Trimit fraților din Bucovina și Transilvania salutul fratresc, asigurându-i de dragoste...

Sărbătorirea principiilor români în Berlin. — Pregătiri la Petersburg. Ni se arună din Berlin: D. Beldiman a dat un prânz la care au asistat: principele Ferdinand, principesa Maria, principele Carol, principele moștenitor al Germaniei, ambasadorii austriac și rus, domni: Beldiman, Jagow, general Tațișev. În urmă a avut loc o recepțiune și o serată muzicală. Au fost invitați între alții: ambasadorii Spaniei, Franței, Italiei, Turciei, Statelor-Unite, Japoniei, amiralul Tirplitz cu soția, Von der Goltz pașa, corpul diplomatic, înalta societate, în total 150 de persoane.

Din Petersburg vine știrea, că au fost atașați pe lângă perechia princiară a României: generalul Nezentzoff, adjutant imperial, principele Morceski și gen. Serbirakoff. Augustii oaspeți vor fi instalați în paltaul Alexandrowsky la Tarskoje Selo.

Frații din România pentru monumentul lui Aurel Vlaicu. Pentru colecta întreprinsă cu ocazia sfințirii sței Biserici din com. Racova județul Băcău la 29 Decembrie st. v. 1913, pentru ridicarea monumentului la Orăștie din Ardeal în cinstea nemuritorului Aurel Vlaicu au contribuit pe lista prietenului nostru d. P. Bogdan următorii frați ai noștri: Gh. Marcu, avocat, fost primar, Dorohoi lei 4.—, Gh. Șentea, învățător com. Racova, jud. Băcău lei 2.—, N. Hânganu, institutor, com. Roznov, jud. Neamțu lei 2.—, Preot Th. Zotta, protoereul județului Băcău, lei 3.—, Preot C. Țitaru, com. Blăgești, satul Buda-Băcău lei 2.—, Preot Borcea, com. Racova jud. Băcău, lei 4.—, Ioan Radu Focșa, agricultor com. Racova-Băcău lei 2.—, Gh. Dăianu farmacist com. Buhuși jud. Neamțu lei 14.—, Dr. V. Bocescu medic de spital com. Ștefănești-Botoșani lei 10.—, Preot I. Vlădeanu com. Letea jud. Băcău lei 2.—, Preot Ioachim Filimon com. Blăgești jud. Băcău lei 5.—, C. Grigoriu controlor agronom str. Justiției nr. 3, Băcău lei 6.—, Vasile Pop meseriaș Fundătura Griviței nr. 10, București lei 2.—, Al. Dediu controlor agronom com. Ghidigeni jud. Tutova lei 2.—, Teodor Mandru controlor agronom com.

Țepu jud. Tecuci lei 1.—, Marin Berechet controlor agronom com. Moșoaia jud. Argeș lei 2.—, Nic. Dăscălescu controlor agronom str. Buzoști nr. 29, București lei 1.—, I. D. Bistramu agronom șef str. Isvor nr. 135, București, lei 1.—, Preot C. Pruncu, Piatra Neamțu lei 2.—. Total lei 67.—

Presă franceză și „Domnul notar”. Marele ziar parizian „Le Temps” publică o lungă corespondență din Viena, în care se vorbește despre piesa dlui Octavian Goga „Domnul notar”; i se rezumază subiectul și se publică discursurile dlor Diamandi și Goga la banchetul care a avut loc în București în onoarea poetului O. Goga.

„Le Temps” spune că la Viena și Budapesta a produs mare senzație manifestările care au avut loc la București în jurul piesei „Domnul notar”, precum și desele conferințe ale scriitorilor francezi.

Caz de moarte. Silvia Bancian după scurte suferințe a răposat în vârstă de 17 ani. Inmormântarea a avut loc azi, Joi, în cimitirul din Sibiu.

— Elena M. Stoica a răposat în vârstă de 19 ani. Inmormântarea a avut loc azi, Joi, în cimitirul comun din Blaj.

Odihnească în pace.

Constituire. Societatea social-literară „Arboroasa” a Românilor bucovineni din România, înființată în ziua de 4 August 1913, al cărei scop este dezvoltarea și întărirea simțului național prin întâlniri sociale, conferințe și petreceri câmpenești, s'a constituit pe anul 1914 precum urmează: președinte: Vlad Mironescu; vicepreședinte: Dionisie Olinescu; secretar I: V. Ivanovici; secretar II: P. Saghin; casier: Isaia Popovici; controlori: Iasinschi și Vasile Popovici și arhivar-intendent Nichita Mandiuc.

Atentatul politic din Paris. „Lokalanzeiger” din Berlin află din Paris că dna Suzanne Sevigny, soția unui funcționar superior dela ministerul coloniilor fiind citată ca martoră într'un proces de divorț, a tras două focuri de revolver asupra președintelui Servan, care din fericire n'a fost atins. Dna Sevigny se enervase din cauza unor întrebări ce i le pusesese președintele. Atentatoarea a voit să mai tragă asupra președintelui, dar a fost desarmată de aprozi.

Ministrul de justiție a dispus ca toate persoanele citate la procese să fie perchițiționate înainte de a intra în sala de ședințe.

x Trăsuri pentru copil, trăsuri de mână, scaune pentru copil, foarte ieftine la firma Hegedüs. (He 1891).

Ultima oră.

Diodor Csernovici de Macea contra Românilor și contra casei domnitoare.

„Cartea galbenă” a direcțiunii domeniilor nu e apocrifă! — Vom cere explicații pentru insultele și batjocurile ce s'a adus poporului românesc!

Arad, 26 Martie.

La ora 12 noaptea aflăm următoarele amănunte senzaționale asupra raportului directorului domeniilor statului, Csernovics Diodor de Macea din Arad:

„Directorul domeniilor statului a incredințat concipistului Némethy Béla elaborarea unui raport numit „Cartea galbenă” despre politica de colonizare în ținutul din cercul de competență a direcțiunii din Arad. Némethy a lucrat timp de 6 luni iar când raportul a fost terminat l-a prezentat unui co-

mitet special care a cetit și a aprobat în întregime acest raport.

Directorul domeniilor, Csernovics D. a lăsat tipografilei Bloch M. és Társa din Arad să tipărească 1000 ex. pentru prețul de 1600 cor. Un exemplar tipărit Csernovics l-a trimis ministerului de agricultură, iar altele muzeului statului și procurorului.

Dupăci ziarele dar mai ales ziarul „Românul” au reprodus pasagii din raportul lui Csernovics însoțindu-l de comentarii strășnice, directorul Csernovics a cerut tipografilei Bloch să-i expedieze de urgență toate exemplarele, pe cari apoi servitorii le-au așezat provizor în pivnița palatului direcțiunii domeniilor statului.

Ieri directorul Csernovics a plecat la Budapesta, dar negăsindu-l acasă pe ministrul de agricultură s'a întors azi la Arad. Văzându-se în mare primejdie, Csernovics ar voi să arunce toată vina asupra bietului concipist d. Némethy, pe care pe motiv de boală de nervi l-a concediat pe timp de 6 luni. Din sursă absolut competentă aflăm însă că d. Némethy nu se va mai întoarce la postul său.

Afară de critica nespuse de aspră făcută la adresa Românilor, Csernovics a făcut o critică foarte aspră și casei domnitoare pe care o acuză că începând dela Maria Teresia duce o politică de colonizare contra Ungurilor. (In Nr.-ul de mâine vom da mai pe larg amănuntele senzaționale pe cari le-am aflat. — N. Rap.)

Mâine, Vineri, un membru intern al redacției noastre va merge la Csernovics și-i va cere explicații în chestia așa numitei „Cartea galbenă”. Intru cât d. director ar refuza aceasta vom găsi noi o altă cale pentru a-l cere socoteală pentru insultele grosolane și batjocorirea neamului nostru. C. SENIN.

ECONOMIA

Bursa de cereale din Budapesta.
(După 50 kgr.)

— 26 Martie.

Grâu pe Aprilie	12.55
Grâu pe Maiu	12.44
Grâu pe Octomvrie	11.22
Secară pe Aprilie	9.78
Secară pe Octomvrie	8.65
Ovăș pe Aprilie	7.46
Ovăș pe Octomvrie	7.68
Porumb pe Maiu	6.74

Bibliografie.

A apărut:

V. Chebac, plugar: Senin și Nor. Versuri. Iași. Institutul de arte grafice N. V. Ștefaniu et Comp. 1914.

POSTA ADMINISTRATIEI.

Demetriu Popa, Cheșa. Am primit 7 cor. în abonament pe Quart. II 1914.

I. P., Valcani. Am primit 7 cor. în abonament până la 31 Mai 1914.

Redactor responsabil: Constantin Sava.

Vin alb și roșu,

veritabil de Măderat, prima calitate din viile proprii — se află de vânzare la subscrisul și se trimite cu rambursă:

Vin alb, dela 50 l. până la 6 Hlt à 60 fl. litru.

Vin alb, dela 6 Hlt. în sus, (dus la gară) à 54 fl. litru.

Vin roșu (Carbenet, Burgundi, Scădareă) à K 140 litru.

Dacă se trimite în buțile cumpărătorului costează cu 2—4 cor. mai puțin la hectolitru.

Subscrisul are de vânzare și rachiu de toscovină (comină) à K 150 litru.

Petru Vancu

în vătător, proprietar de vii în Magyarad.
(Va 1982)

Nr. 20/914

CONCURS.

Comunitatea urbarială de pășune din comuna Borosjenő prin aceasta deschide concurs pe postul de notar cu plată anuală de 760 cor. plătite ulterior din casa urbarială. Cei apti și competenți pot ași adresa rugărilor subscrisului președinte până la 5 Aprilie 1914 n. — Vor fi preferiți acei ce vorbesc limbile: română și maghiară. Cu eventuale lămuriri servește președintele.

Boroșineu, la 24 Martie 1914.

PAVEL DIRLEA,

președ. comunității urb. de pășune.
(Co 1981—1)

Caut

UN SCRITOR

cu ceva praxă de notar.

N. Comaniciu, notar

Guraráului (Guráró, u. p. Orlát, cott. Szeben).
Co 1971

UN TÂNĂR

în etate de 18 ani isprăvind
cl. I com. sup. rom. voește a
intra într'o

CANCELARIE OARECARE CA SCRITOR.

Cel cari au lipsă să se adreseze la administrația ziarului.
Se 1948—3

È în interesul fiecăruia

că înainte de a-și cumpăra țesătură de sârmă, țesătură pentru garduri site și matrațe de sârmă de oțel, să ceară prospect dela singurul preparator de lucrări de sârmă

Fischer Testvérek

fabrică de țesătură de sârmă și țesătură pentru garduri

Arad, József-főherceg nr. 8.

(vis-a-vis de biserica evang.). Vă veți convinge că aici veți putea cumpăra cele mai bune și mai ieftine țesături de sârmă. Fabrica: str.

Kossuth nr. 45.

(Fi 1866—25)

CONTRA cioarelor șoarecilor tăciunelui

cel mai sigur mijloc de apărare este excelentul preparat, probat de ani și în străinătate sub numele de

CORBIN.

Efect excelent, atestate numeroase! Nu influențează încolțirea semințelor! E ieftin! Efect sigur la pietruirea grâului, porumbului, ovăsului, secarei, seminței de rapiță, orzului, cănepei, zarzavaturilor etc. Faceți o singură încercare!

Amănunte interesante, modul de întrebuințare și ofert de prețuri trimite gratis:

Dr. Keleti és Murányi

fabrică chimică

în Ujpest.

Precum și la vânzătorul prim:
Schauer és Singer în Arad.

Bătăturile,

scortocăna pielei, ar-
ciorii de pe mâni și din
față încetează în decurs
de 1 zi dacă folosiți
„CANNABIN”
1 sticlă 1 cor., francată
1 coroană 40 fil., 3 sticle
franco 3 cor. De vânzare

la farmacia TÖRÖK, Budapesta, Király-u. 12 și la pregăti-
tor: Dr. E. FLESCB, farmacie la „GORDANÁ” în Győr.

HERBST ÉS TÁRSA,

mașini sistem Halle
pentru sortarea și plămă-
direa aluatului, aranjament
pentru orice putere, electricitate,
— benzină sau vaporic. —

Singura reprezentanță
pentru întreg comi-
tatul Bihoru-
:: lui ::

STEMMER A. JÓZSEF
(Se 1786) specialist

NAGYVÁRAD, Rákoczi-ut 35 sz.

VIȚĂ AMERICANĂ ALTOITĂ

He 1429

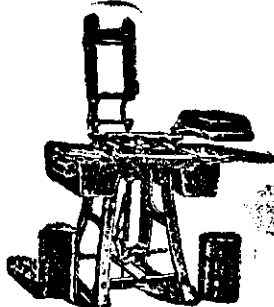
precum și viță
americană pen-
tru altoit, cu și
fără rădăcini, în
diferite varietăți
furnizează re-
numita și de
mulți ani recu-
noscută ca cea
mai de incre-
dere pepinieră.

FR. CASPARI

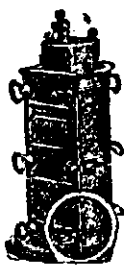
(Nagyküküllő vm.) Medias. — Medgyes.
Serviciu conștiințios. Soluri garantate.

Catalogul se trimite la cerere gratis și franco.
In catalog sunt publicate mai multe scrisori de mul-
țumire, primite din toate părțile țării, astfel că înainte
de a face comanda, oricine poate cere informațiuni în
scris sau verbal dela dñii proprietari cari mi-au trimis
acele scrisori și se pot convinge astfel de ab-
soluta încredere ce o pot avea în firma de mai sus.

VALORIZARE de NISIP!

Cine are
nisip mult
să ceară în
interesul
propriei
următoarele
cataloge și
prospecte.
Sa 985-38

- F. 3. Forme și unelte pentru pregătirea articolelor de beton.
- F. A. Fabricarea țiglei de beton orânduită la lucru de mână.
- Cs. G. 4. Fabricarea țiglei de ciment pentru lucru de mână.
- B. B. 1. Fabricarea blocurilor de beton.
- C. S. 1. Fabricarea tablelor mozaic și ciment.

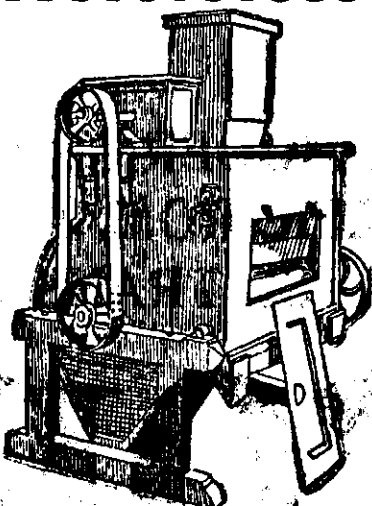
Să ceară totodată examinarea gratuită a nisipului, mergerea la fața locului a inginerului nostru și să examineze mașinile noastre de valorizarea nisipului.

Fabrică de mașini p. industria de nisip.

SZÁNTÓ ÉS BECK

Ingineri

BUDAPEST, VII., Viola-utca 7.

Ku 1692)

Kutsera István

Instalator de mori **SZABADKA**, Vesselényi-u. 667 sz.

Execută și instalează aranjamente complete de mori și fabrici în porține. Face planuri singur ori după model, construiește mașini pentru mori și pentru fabrici precum și ciururi pentru bucate, elevatoare, curățitoare, de arpăcași și site pentru alcalii, transformând după plan propriu sau model, prompt și conștiințos, mori și fabrici. Magazin permanent de modele pentru lucrări de orice branșă. Planuri și prospecte gratis. Pentru comenzi în provincie merg la fața locului cu cheltuieli proprii. **TELEFON 279.**

NOUȚATE!

NOUȚATE!

Cremă de VIORELE

franceză, pentru față are efect nelintrecut.

După afirmațiile chimiștilor renumiți această cremă este și mai nevătmător mijloc cosmetic pentru față. Întrebuințând această cremă de vioarele franceză, atât tinerii cât vârstnicii capătă o față de-o frumusețe extra-ordinară, după o întrebuințare de 2—3 ori pielea feței se înviorază, se catifelează și primește o culoare albă trandafieră, dispar încrețiturile, abărăturile, pistruiele (alunețele), petele și orice fel de sgrăbănțe. CREMA de VIOARELE franceză nu numai înfrumusețează față, ci o și conservă și o scutește împotriva influențelor vremii, soarelui și a vântului. Crema de vioarele franceză se poate întrebuința și ziua, pentru că pielea o absoarbe curând și nu solipește de ea, iar după întrebuințare nu mai e necesar a întrebuința și podră.

O pregătește și se poate comanda cu poșta dela **IVACSKOVICS M. farmacia „Szent-János” NAGYKIKINDA.** Un borcan Comanda de 6 borcane expedierea se face franco. Tot acolo se poate comanda și preparatul „NOARIN” a lui Ivackovics care este cel mai excelent și mai năstăricios vopșitor pentru păr care în decurs de 10 minute dă părului culoare castanie închisă sau neagră, așa, să nici chiar cel din apăsare nu pot observa vopșeaua, nu murdărești și menține culoarea luni de zile. — Prețul unei sticle 3 cor. Să ne păzim de imitații și falsificațiuni! Cine vinde mai departe fabricantului și scade capătă 1 tucat cu 8 coroane 40 filari și îl trimite franco.

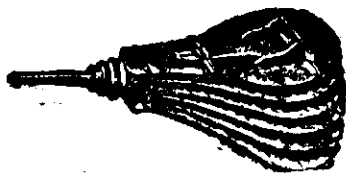
PRIMA TURNĂTORIE DE CLOPOTE. TELEFÓN 77—51.

Juristics Márton

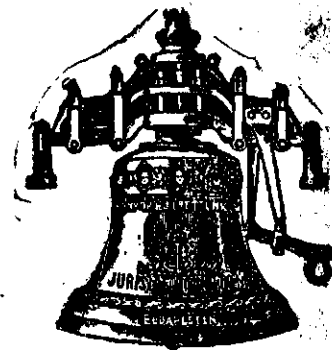
BUDAPESTA, Rózsa-u. 51 — 53.

motor de clopote și fabricant de staluri pentru clopote (Ju 1429)

Execută orice lucrare în această branșă: expediază clopote excelente cu tonuri curate și pline, retoarnă clopote vechi, remontează clopote vechi pe coroane învârtitoare din fer vărsat sistem Pozdech, eventual pe coroană învârtitoare din fer făurit. Schimbă limbi învechite etc. Execută staluri drepte și orizontale din fer de clopote. cu preturi moderate. — Cu propește servese cu plăcere

Mai departe execut tot felul de ar anjament complete pentru ateliere de lăcătușerie și tăurârle

EGYI JÁNOS, lăcătuș

măestru lăcătuș. Atelier de mașini și depozit de mașini agricole.

Telefon: 67.

AIUD--NAGYENYED, Strada Tövisi-utca (Casa proprie).

Oferă totfelul de mașini agricole, pluguri de oțel învanție proprie, tăietoare de sfecle și secică, despoetoare de porumb, rășnițe de orz, mașini excelente pentru cusut, pentru casă și industrie. Apoi totfelul de lucrări în această branșă pentru zidiri și lăcătușerie cu prețurile cele mai ieftine. Pentru calitatea și perfecta lucrare a mașinilor cumpărate dela mine dau cea mai mare garanță. (He 1527) Prețurent gratis

CEL MAI MODERN INSTITUT
TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN
UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

CONCORDIA

TELEFON
NR. 750.

SOCIETATE PE ACȚIUNI.

ARAD

STRADA ZRINYI, NUMĂRUL 1/a.

TELEFON
NR. 750.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Executare
promptă.

Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat și mașini de vărsat clișeie, precum și cu cele mai moderne litere, primește spre executare tot felul de opuri, reviste, fol, placate, registre, tipăriți pentru bănci și societăți, precum și tipăriți advocaționale, invitații de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunțuri funebre se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucrări de aceasta branșă dela cele mai simple până la cele mai fine.

Prețuri
moderate.

Înștiințare!

Noszkay Károly, Arad

bulev. Andrassy nr. 21. (Casa Reinhardt).

Nou salon de modă

Atelier de modă pentru femei și de confecționare.
No 1908

IN ATENȚIUNEA DOAMNELOR!

Pielea frumoasă a feței e condiția principală a frumuseții. Fiecare damă nutrește această dorință ferbinte, dar, regret, luându-se după reclamele alarmante, rămâne numai cu dorința. — Cea mai bună dovadă despre bunătatea unui articol este faptul că este el de răsunat. — Bunătatea neîntrecută a preparatelor dr.-lui Sihulsky dovedește, afară de numeroasele scrisori de recunoștință, faptul că anual expediem în toate părțile țării și în Europa, dar și în Asia și America avem numeroși mușterii, cari comandă deodată sute de pachete, pentru ca să facă economie cu cheltuielile de expediare.

Preparatul renumitului dr. Sihulsky nu conține materii vătămătoare; întrebuințarea acestui aparat îndepărtează

distruale, petele, sgrăbunțele, lucirea feței și roșata feței.

Preparatele dr.-lui Sihulsky, și anume: *alifie pentru față, cremă de mătase, săpun, pudră de mătase, apă pentru față*, sunt pentru întrebuințare de noapte și ziua.

!!! Feriți-vă de imitații. Preparatoarele adevărate sunt numai cele prezentate, pe tegle și pe împachetarea externă, cu fotografia și înscrisura dr.-lui Sihulsky!!!

Alifie pentru față de dr. Sihulsky	...	cor. 1.40 fl.
Săpun	" " " "	" " " "
Apă	" " " "	1.40 "
Cremă de mătase	" " " "	1.20 "
Pudră	" " " "	(în orice culoare) 1.20 "

Cosmeticele lui Puky pentru mâni, deși e preparat nou, se bucură de mare trecere, și ca atare este cel mai bun preparat, care chiar și mânilor celor mai neglijate le dă culoare albă și rădă și rădă pielei o finețe ca de catifea. Modul de întrebuințare se dă în fiecare sticlă. Prețul 70 fl.

Pentru îngrijirea **spiritul pentru păr „Capillor”**, care împiedică căderea părului și oferă un nutritiv nutremant al rădăcinii părului, împiedică chelia. — Modul de întrebuințare se dă în fiecare sticlă! Prețul 1 cor. 20 fl.

Regenerator pentru păr redă părului căruia i-a fost rădă și rădă culoarea originală. Prețul 2 cor.

Comenzile peste 10 cor. se expediază franco.

Preparatele mai sunt de vânzare la:

Farmacia **MEZEI și ALEXANDER** în Kassa.

scrieți adresa corectă. — Comenzile se expediază imediat. Disoreția e asigurată.

No 1236

Farmacia la „SFT. STEFAN”

JOSEF RASTÄDTER, farmacist

Vârșeț (Versec) Promenada Andrassy.

Recomandă p. t. publicului următoarele specialități medico-farmacologice:

Cremă de liliac (scumpie). Se poate întrebuința ziua și seara! întrebuințarea ei dă pielei, obrazului și mânilor o finețe și o culoare albă fermecătoare. — 1 borcan 1 cor.

SĂPUN DE LILIAȘ foarte aromat 70 fileri, 3 bucăți 2 cor.

Pudră de liliac e cea mai bună și de tot inofensivă. Dă obrazului o prospețare întinerită și-l apără de influința stricăcioasă a vremii. — În depozit în culorile albă, roză și crem. Pudra de liliac e mai fină, delicată și mai mătăsoasă decât orice alta pudră!

Prețul unei cutii de aceasta pudră eminentă 1.20 cor.

PASTĂ PENTRU OBRAZ Dr. Lehmann, înlătură cu siguranță orice pată, pistruiele și toate necurățiile pielii de pe obraz și mâni. Prețul unui borcan mic 60 fl., un borcan mare 1 cor.

POMADĂ DE TANACHININ, promovează creșterea părului și întărește rădăcina părului. — Un borcan 1 cor.

SPIRT PENTRU PĂR contra mătreței și a căderii părului 1 cor.

UNSOARE DE CASĂ ARNICA pentru orice rană. Vindecă excelent! Un indispensabil leac de casă.

Doze mici 70 fileri., doză mare 1 cor. 50 fileri.

UNSOARE PENTRU VÂNĂ DE AUR (Hemoroizi) 3 cor.

(Sute scrisori de recunoștință și mulțumită).

Afară de articolele înșirate mai jos în depozit în farmacia mea toate specialițiile din țară și străinătate.

Săpunuri și parfumuri englezești și franțuzești.

Bandaje și articole chirurgicale din gumă în calitățile cele mai bune.

Expediare pe poștă cu rambursă zilnic.

(Ra 1094)

Hoffmann Sándor, magazin de dantele

ARAD, numai în Andrassy-tér numărul 20. (palatul Fischer Eliz).

Mare hală de dantele până la finea lui Martie

dantele fine de malin, rüché, broderii, funde, țesături de dantele, gulere de dantele, asortiment foarte bogat, prețuri foarte moderate. Decoruri pentru haine, blane și tot felul de achisite p. cusătoare și p. casă, tivituri de blană 1-60 metru în orice culoare.

TRUSOURI P. PĂPUȘE. Perine lungi p. botez, cu broderie 2—, 3—, 4— cor. Perine lungi p. botez, cu broderie elvețiană 5—, 6—, 7—, 9— cor. Plapume pichet, cu broderie elvețiană 4—, 5—, 6—, 7— cor. Cămăși p. păpușe, rochuri patente, tetrapelence, lepedeie de gumă, cu prețuri foarte moderate — Vânzare excepțională de albituri pentru femei. — Broderii fine de gaz și materii de dantelă în rămășițe cu prețuri foarte ieftine.

No 1386

Roș să priviți vitrinele mele

Cierapi de mătasă în culoare neagră, și altă culoare.

Mănuși groase în orice culoare, 50 fileri.

Au sosit voalurile „TANGO”, în orice culoare.

Cierapi de școală calitate excelentă, dela 37 fl. în sus.

Broderii dela 10 fileri în sus.

Dantele fine de stă, 1 m. 27 fl.

Funde late, de 2500 m. 1 m. 48 fl., în orice culoare.

Gamașe cu nasturi p. femei și bărbați.

Mihályi Béla

pictor pentru biserici

UNGVAR, Képezde-utca 2 sz.

Ca autor expert al picturii bisericești greco-orientale și gr. catolice îndrăsnesc a ruga sprijinul on. dni preoți gr. orientali și gr. catolici.

EXECUT:

pictarea modernă a internelor bisericilor, în stil simplu și decorat, tablouri pentru cerimi și pereți, executate excelent. — Toffelul de picturi bisericești, și anume:

icoane pentru iconostase, altare, jertfelnice, cruci și pentru prapori, executate pe mătase și pânză, plascente și crucifixe pictate în mod artistic.

Anticepez de pe acum mulțumitele mele pentru binevoitorul sprijin al on. dni preoți.

Mi 1237

Crucifixe

pentru drumuri și câmpii, din material bun, tinichea zincuită, — pictate cu uleiuri durabile și cu inscripție și cuie —

Înălțimea	100 cm.	136 cm.	160 cm.	180 cm.
depărtarea între brațe	85 cm.	120 cm.	130 cm.	140 cm.
Prețul	30 cor.	40 cor.	60 cor.	70 cor.

Am o mulțime de scrisori de recunoștință. — Planuri gratis. — Mergerea la fața locului o fac pe cheltulala proprie. —

Dufek Kálmán,

atelier de colorat și fabrică de curățire pe cale chimică

Cluj (Kolozsvár), str. Hegedüs Sándor nr. 5.

Recomandă colorarea și curățirea pe cale chimică a hainelor de dame și bărbați, perdelelor, lucrurilor brodate și de mână etc în bucate gata sau desfăcute deolaltă, pe lângă o executare conștiințioasă și recunoscută de solidă. Am introdus: desinfectarea și curățirea penelor, la caz de urgență în timp de 12 ore. — Comandele cu poșta conștiințios și punctual. — Hainele de doliu se execută cât se poate de repede.

Du 1345

TELEFON 387.

TELEFON 387.

BRAUN N. ANTAL

ARAD, Boros Béni-tér 7. (Casa proprie)

Recomandă depozitul său bogat asortat cu

văpseli și material pentru zidit

în atenția domnilor cari voesc să zidească. Atrage atenția mai departe asupra varului de prima calitate, *cement, țiglă, țevi de beton, praf de piatră, împletituri de trestie, table de cement pentru pavaj.* — Productele fabricii sale de ghips din Baia de Criș le ține acuma în depozit desfăcându-le cu prețuri foarte ieftine. — Cere sprijinul On. public.

(Ba 1914-10) Cu stimă: **BRAUN N. ANTAL**

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sparcassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinel.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbății de încredere ai societății. — Prospecte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca revizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cel interesat să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECȚIUNEA: SIBIU—NAGYSZELEN (CASA „ALBINA”), AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BÉKÉS, CSANÁD, BIHOR, TIMIȘ, TORONTÁL, CARAȘ-SEVERIN Arad str. Jozsefföherceg nr. 1 (lângă Banca „Victoria” Ba 240-150) Telefon nr. 850

Agentură principală: IULIU ROȘESCU, Cluj (Kolozsvár), Kossuth L.-u. 26.

Agentura principală Lugos, la filiala „ALBINA”.